

ZP-KNPS.431.7.4.2024.EL

Projekt wystąpienia pokontrolnego

kontroli problemowej w trybie zwykłym ośrodka pomocy społecznej

Nazwa i adres kontrolowanej jednostki: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
ul. Wojska Polskiego 13
56-400 Oleśnica

Imię i nazwisko kierownika jednostki: Janusz Marszałek

Termin przeprowadzenia kontroli: 12-14 lutego 2024 r.

Zespół kontrolny w składzie:

Ewa Lasota – starszy specjalista w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu, przewodniczący zespołu, działający zgodnie z upoważnieniem Wojewody Dolnośląskiego Nr ZP-KNPS.0030.49.2024.EL z dnia 17 stycznia 2024 r.

Agnieszka Toporowska-Karp – starszy specjalista w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu, członek zespołu, działający zgodnie z upoważnieniem Wojewody Dolnośląskiego Nr ZP-KNPS.0030.50.2024.EL z dnia 17 stycznia 2024 r.

Prawna podstawa kontroli:

1. art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 190),
2. art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 224),
3. art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.),
4. art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1993),
5. art. 9 ust 2 ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t. j. Dz. U. z 2024, poz. 246),
6. art. 10 ust. 13 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1923).

Zakres kontroli:

a) przedmiot kontroli:

- warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń,
- warunki nabywania prawa do świadczeń pieniężnych wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów oraz działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych,

- warunki nabywania prawa do zasiłków dla opiekunów oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń,
- warunki nabywania prawa do jednorazowego świadczenia w wysokości 4 000,00 zł, z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń.

b) okres objęty kontrolą:

- realizacja zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych od 1.11.2023 r. do dnia kontroli,
- realizacja zadań wynikających z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów od 1.10.2023 r. do dnia kontroli,
- realizacja zadań wynikających z ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów od 14.05.2014 r. do dnia kontroli,
- realizacja zadań wynikających z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” od 1.01.2017 r. do dnia kontroli.

Kontrolę wpisano do książki kontroli prowadzonej w jednostce kontrolowanej pod pozycją nr 1/2024.

Na sformułowanie oceny wpływ miały w szczególności wyniki kontrolowanej działalności dotyczące:

- wydawania decyzji w zakresie przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych, zasiłków dla opiekunów i świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz jednorazowego świadczenia w wysokości 4 000,00 zł, z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, w tym zgodność z warunkami nabywania świadczeń określonymi w ustawie o świadczeniach rodzinnych, ustawie o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- wykorzystywania przez jednostkę uprawnień ustawowych wobec dłużników alimentacyjnych;
- współpracy z innymi podmiotami (organami) mającej na celu poprawę ściągłości świadczeń alimentacyjnych.

Wojewoda Dolnośląski ocenia **negatywnie** działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy w zakresie przyznawania i wypłacania świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a także podejmowanych działań wobec dłużników alimentacyjnych, w zakresie przyznawania i wypłacania zasiłków dla opiekunów oraz jednorazowego świadczenia w wysokości 4 000,00 zł, z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. brak uzasadnienia faktycznego i prawnego w decyzji przyznającej prawo do świadczeń rodzinnych i jednorazowego świadczenia „Za życiem”,

2. rozstrzyganie w sentencji decyzji dotyczącej świadczenia pielęgnacyjnego o przyznaniu składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne,
3. nieterminowe wysyłanie decyzji dot. świadczeń rodzinnych,
4. wypłata świadczeń rodzinnych, jednorazowego świadczenia z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” na podstawie decyzji, której nie nadano rygoru natychmiastowej wykonalności w oparciu o art. 32 ust.1d ustawy o świadczeniach rodzinnych przed upływem terminu do wniesienia odwołania,
5. błędne dokumentowanie daty wpływu wniosku do organu właściwego,
6. brak weryfikacji w systemie Emp@tia zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych w podziale na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz chorobowe osób ubiegających się o przyznanie dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
7. błędny końcowy okres przyznania prawa do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności wydłużonego na podstawie art. 23 ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw,
8. przyznanie i wypłata dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu sprawowania opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego niezgodnie z okresem, o którym mowa w art. 10 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych.
9. brak wezwania Strony do uzupełnienia wniosku o brakujące dokumenty,
10. błędne wyliczenie dochodu rodziny poprzez odliczenie od dochodów dodatku aktywizacyjnego otrzymanego z PUP,
11. rozstrzyganie w sentencji decyzji dotyczącej przyznania świadczenia pielęgnacyjnego dla osób ze statusem UKR o przyznaniu składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne,
12. nieprawidłowa podstawa prawna w decyzji przyznającej świadczenie pielęgnacyjne dla osoby ze statusem UKR,
13. nierzetelne sporządzanie informacji dla dłużnika o przyznaniu świadczeń dla wierzyciela,
14. nierzetelne sporządzanie wniosków o podjęcie działań wraz z informacją o przyznaniu świadczeń osobie uprawnionej kierowanych do organu właściwego dłużnika,
15. nieterminowe podejmowanie działań wobec dłużnika alimentacyjnego, w tym: kierowanie zawiadomień do prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa z art. 209 k.k. wobec dłużnika alimentacyjnego, sporządzanie wniosków o podjęcie działań, wezwania na wywiad alimentacyjny, kierowanie wniosku do komornika sądowego o ustalenie miejsca zamieszkania dłużnika alimentacyjnego,
16. sporządzenie wniosku o przyłączenie do postępowania egzekucyjnego przed uostateczniem się decyzji przyznającej świadczenia z funduszu alimentacyjnego,
17. uchylanie prawa do zasiłku dla opiekuna poprzez uchylanie decyzji podwyższającej kwotę świadczenia, zamiast decyzji przyznającej świadczenie,
18. błędny tok prowadzenia postępowania dotyczącego zasiłku dla opiekuna w sytuacji, gdy Strona uniemożliwi przeprowadzenie wywiadu środowiskowego potwierdzającego dalsze sprawowanie opieki.

Postępowanie kontrolne zostało przeprowadzone na podstawie:

1. Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.) - zwanej dalej ustawą o świadczeniach rodzinnych.
2. Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach

- i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych (Dz. U. 2023 r., poz. 1340).
3. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2021 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna (Dz. U. z 2021 r., poz. 1481).
 4. Ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1993) – zwanej dalej ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
 5. Rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 7 lipca 2023 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach w sprawach o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. z 2023 r., poz. 1341).
 6. Ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1297).
 7. Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1923).
 8. Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie wzoru wniosku o jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu (Dz. U. z 2016 r., poz. 2234).
 9. Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 775 ze zm.) – zwanej dalej k.p.a.
 10. Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1138 ze zm.).
 11. Ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 672 ze zm.)
 12. Ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023 r., poz. 103 ze zm.) - zwana dalej ustawą o pomocy obywatelom Ukrainy.
 13. Ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 852).

Podczas kontroli dokumenty udostępnił i wyjaśnień udzielał:

1. Pan Janusz Marszałek – Dyrektor MOPS w Oleśnicy.
2. Pani Nina Zawadzka-Mirecka – Kierownik Działu Świadczeń Społecznych MOPS w Oleśnicy

Informacje ogólne:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleśnicy został powołany uchwałą Nr XIII/51/90 Miejskiej Rady Narodowej w Oleśnicy z dnia 27 kwietnia 1990 r. w sprawie utworzenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy.

W okresie objętym kontrolą Ośrodek działał w oparciu o:

- Statut przyjęty Uchwałą Nr IV/28/2007 Rady Miasta Oleśnicy z dnia 26 stycznia 2007 r. w sprawie nadania Statutu Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Oleśnicy ze zm. oraz Statut przyjęty Uchwałą Nr XXVI/301/2021 Rady Miasta Oleśnicy z dnia 25 lutego 2021 r. w sprawie nadania Statutu Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Oleśnicy.
- Regulamin Organizacyjny wprowadzony:

- a) Zarządzeniem Nr 12/2014 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy z dnia 12 listopada 2014 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy.
- b) Zarządzeniem Nr 6/2016 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy z dnia 2 lutego 2016 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy.
- c) Zarządzeniem Nr 22/2018 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy z dnia 31 sierpnia 2018 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy.
- d) Zarządzeniem Nr 42/2020 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy z dnia 31 grudnia 2020 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy (zarządzeniem wprowadzono nowy Regulamin Organizacyjny, poprzedni, wprowadzony Zarządzeniem Nr 22/2018 z dnia 31 sierpnia 2018 r. utracił moc).
- e) Zarządzeniem Nr 4/21 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy z dnia 22 marca 2021 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy.
- f) Zarządzeniem Nr 17/2021 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy z dnia 5 października 2021 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy.
- g) Zarządzeniem Nr 7/2022 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy z dnia 14 lutego 2022 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy.
- h) Zarządzeniem Nr 8/2022 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy z dnia 15 lutego 2022 r. zmieniające Zarządzenie Nr 7/2022 Dyrektora Miejskiego Pomocy Społecznej w Oleśnicy z dnia 14 lutego 2022 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy.

(dowód: akta kontroli, str. 47-52)

Jednostką, w okresie objętym kontrolą tj. od 1 października 2011 r. do 26 września 2019 r. kierowała Pani Danuta Szczepanik. Natomiast od dnia 1 września 2019 r. jednostką kieruje Pan Janusz Marszałek zatrudniony na stanowisku Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy.

(dowód: akta kontroli, str.55)

Burmistrz Oleśnicy upoważnił:

1. Panią Beatę Klimczyk – pomoc administracyjno-biurową Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy na podstawie:
 - Upoważnienia Nr OR.0052.189.2022 z dnia 27.09.2022 r. do przyjmowania wniosków i prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu świadczeń rodzinnych.
2. Panią Aleksandrę Raduch – głównego specjalistę ds. świadczeń społecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy na podstawie:
 - Upoważnienia Nr OR.0052.188.2022 z dnia 27.09.2022 r. do przyjmowania wniosków i prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu świadczeń rodzinnych.
3. Panią Joannę Wiśniewską – głównego specjalistę ds. świadczeń społecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy na podstawie:

- Upoważnienia Nr OR.0052.266.2018 z dnia 9.11.2018 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu świadczeń rodzinnych dla uprawnionych osób na terenie Miasta Oleśnicy.
4. Panią Małgorzatę Olczak – głównego specjalistę – koordynatora sekcji realizacji świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy na podstawie:
- Upoważnienia Nr OR.0052.264.2018 z dnia 9.11.2018 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu świadczeń rodzinnych dla uprawnionych osób na terenie Miasta Oleśnicy.
5. Panią Ninę Zawadzką-Mirecką – Kierownika Działu Świadczeń Społecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy na podstawie:
- Upoważnienia Nr OR.0052.33.2020 z dnia 31.01.2020 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu świadczeń rodzinnych.
 - Upoważnienia Nr OR.0052.27.2016 z dnia 27.01.2016 r. do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych i wydawania w tych sprawach decyzji, do prowadzenia postępowań w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz wydawania w tych sprawach decyzji administracyjnych, do podejmowania działań w zakresie realizacji obowiązku przekazywania do biura informacji gospodarczych informacji gospodarczych o zobowiązaniach lub zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego wynikających z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy, występowania w sprawach z zakresu pomocy społecznej, w tym w postępowaniach dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego o zwrot świadczeń, o zapłatę, o ustanowienie kuratora dla osób nieznanych z miejsca pobytu – przed sądami powszechnymi.
 - Upoważnienia Nr OR.0052.213.2016 z dnia 30.12.2016 r. do prowadzenia postępowań w sprawach wsparcia kobiet w ciąży i rodzin, a także do wydawania w tych sprawach decyzji.
6. Pana Janusza Marszałka – Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy na podstawie:
- Upoważnienia Nr OR.0052.157.2019 z dnia 3.09.2019 r. do prowadzenia postępowań w sprawach wsparcia kobiet w ciąży i rodzin, a także do wydawania w tych sprawach decyzji.
 - Upoważnienia Nr OR.0052.160.2019 z dnia 3.09.2019 r. do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowania i wydawania w tych sprawach decyzji administracyjnych; prowadzenia postępowań w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz wydawania w tych sprawach decyzji administracyjnych; podejmowania działań w zakresie realizacji obowiązku przekazywania do biura informacji gospodarczych informacji gospodarczej o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego wynikających z tytułów o których mowa w art. 28 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy; występowania w sprawach z zakresu pomocy społecznej, w tym w postępowaniach dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego o zwrot świadczeń, o zapłatę, o ustanowienie kuratora dla osób nieznanych z miejsca pobytu – przed sądami powszechnymi.
 - Upoważnienia Nr OR.0052.162.2019 z dnia 3.09.2019 r. do prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących ustalenia i wypłaty zasiłków dla opiekunów, w tym do wydawania decyzji administracyjnych w tych sprawach należących do właściwości Miasta Oleśnicy.

- Upoważnienia Nr OR.0052.170.2019 z dnia 3.09.2019 r. do prowadzenia postępowań w sprawach z świadczeń rodzinnych należących do właściwości Miasta Oleśnicy, a także do wydawania decyzji administracyjnych w tych sprawach.
- Upoważnienia Nr OR.0052.166.2019 z dnia 3.09.2019 r. do występowania w imieniu organu właściwego dłużnika do Ministra Cyfryzacji z wnioskami o udostępnienie danych lub informacji z centralnej ewidencji kierowców w zakresie posiadania prawa jazdy przez dłużników alimentacyjnych, celem realizacji zadań ustawowych wynikających z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.
- Upoważnienia Nr OR.0052.151.2019 z dnia 2.09.2019 r. do jednoosobowego działania w sprawach związanych z wykonywaniem zadań statutowych MOPS.

7. Panią Dorotę Fijołek – Zastępcę Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy na podstawie:

- Upoważnienia Nr OR.0052.126.2020 z dnia 14.07.2020 r. do prowadzenia postępowań w sprawach świadczeń rodzinnych należących do właściwości Miasta Oleśnicy, a także do wydawania decyzji administracyjnych w tych sprawach.
- Upoważnienia Nr OR.0052.142.2020 z dnia 14.07.2020 r. do prowadzenia postępowań w sprawach wsparcia kobiet w ciąży i rodzin, a także do wydawania w tych sprawach decyzji.
- Upoważnienia Nr OR.0052.144.2020 z dnia 14.07.2020 r. do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowań i wydawania w tych sprawach decyzji administracyjnych; do prowadzenia postępowań w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz wydawania w tych sprawach decyzji administracyjnych; do podejmowania działań w zakresie realizacji obowiązku przekazywania do biura informacji gospodarczych, informacji gospodarczej o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego wynikających z tytułów o których mowa w art. 28 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy; występowania w sprawach z zakresu pomocy społecznej, w tym w postępowaniach dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego o zwrot świadczeń, o zapłatę, o ustanowienie kuratora dla osób nieznanych z miejsca pobytu – przed sądami powszechnymi.
- Upoważnienia Nr OR.0052.146.2020 z dnia 14.07.2020 r. do prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących ustalania i wypłaty zasiłków dla opiekunów, w tym wydawania decyzji administracyjnych w tych sprawach, należących do właściwości Miasta Oleśnicy.

8. Panią Danutę Szczepaniak – Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy na podstawie:

- Upoważnienia Nr OR.0052.214.2016 z dnia 30.12.2016 r. do prowadzenia postępowań w sprawach wsparcia kobiet w ciąży i rodzin, a także do wydawania w tych sprawach decyzji.
- Upoważnienia Nr OR.0052.117.2014 z dnia 26.05.2014 r. do prowadzenia postępowań w sprawach dotyczących ustalenia i wypłaty zasiłków dla opiekunów, w tym wydawania decyzji administracyjnych w tych sprawach należących do właściwości Miasta Oleśnicy.

9. Panią Agnieszkę Wesołowską – głównego specjalistę ds. świadczeń społecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy na podstawie:

- Upoważnienia Nr OR.0113-67/2010 z dnia 14.06.2010 r. do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowań oraz wprowadzania do

InfoMonitora Biura Informacji Gospodarczej informacji gospodarczych dotyczących dłużników alimentacyjnych.

- Upoważnienia Nr OR.0052.29.2024 z dnia 12.02.2024 r. do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowania z wyłączeniem wydawania decyzji administracyjnych w tych sprawach; prowadzenia postępowań w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego z wyłączeniem wydawania decyzji administracyjnych w tych sprawach; podejmowania działań w zakresie realizacji obowiązku przekazywania do biura informacji gospodarczej, informacji gospodarczej o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużnika alimentacyjnego wynikających z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 ustawy wymienionej na wstępie, w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy; występowania w sprawach z zakresu pomocy społecznej, w tym w postępowaniach dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego o zwrot świadczeń, o zapłatę, o ustanowienie kuratora dla osób nieznanych z miejsca pobytu – przed sądami powszechnymi.

(dowód: akta kontroli, str.37-44)

W okresie poddanym kontroli pracownik Ośrodka – Pani Agnieszka Wesołowska prowadząca postępowania administracyjne w sprawach z zakresu zadań wynikających z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów nie posiadała wymaganego na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, pisemnego upoważnienia do prowadzenia postępowań administracyjnych z zakresu prowadzenia postępowań dotyczących postępowania w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Pani Agnieszka Wesołowska posiadała upoważnienie Burmistrza Miasta Oleśnicy z dnia 14 czerwca 2010 r. do podejmowania działań wobec dłużników alimentacyjnych, prowadzenia postępowań oraz wprowadzania do InfoMonitora Biura Informacji Gospodarczej informacji gospodarczych dotyczących dłużników alimentacyjnych. Organ uznał, że powyższe upoważnienie było odpowiednie do prowadzonych przez pracownika postępowań. Pani Agnieszka Wesołowska na dzień przeprowadzenia kontroli posiada stosowne upoważnienie do prowadzenia postępowań z zakresu przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego”.

(dowód: akta kontroli, str. 125)

W okresie objętym kontrolą realizacją zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” zajmowali się:

1. Pani Beata Klimczyk – pomoc administracyjno-biurowa – zatrudniona od 22 listopada 2022 r. do nadal.
2. Pani Joanna Wiśniewska – główny specjalista ds. świadczeń społecznych – zatrudniona od 13 stycznia 2015 r. do nadal.
3. Pani Agnieszka Wesołowska – główny specjalista ds. świadczeń społecznych – zatrudniona od 6 listopada 2010 r. do nadal.
4. Pani Nina Zawadzka-Mirecka – Kierownik Działu Świadczeń Społecznych – zatrudniona od 20 kwietnia 2004 r. do nadal.
5. Pani Aleksandra Raduch – główny specjalista ds. świadczeń społecznych – zatrudniona od 21 marca 2016 r. do nadal. (od 25 marca 2023 r. przebywa na urlopie macierzyńskim).

6. Pani Małgorzata Olczak - główny specjalista –koordynator sekcji realizacji świadczeń – zatrudniona od dnia 12 lipca 2010 r. do nadal.
7. Pani Danuta Szczepanik – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy – zatrudniona od dnia 1 października 2011 r. do 26 września 2019 r.
8. Pan Janusz Marszałek - Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy – zatrudniony od dnia 1 września 2019 r. do nadal.
9. Pani Dorota Fijołek - Z-ca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy – zatrudniona od dnia 3 września 2018 r. do nadal.

(dowód: akta kontroli, str. 53)

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„O terminach składania wniosków osoby wnioskujące informowane są w pouczeniach decyzji, ponadto przed rozpoczęciem nowego okresu zasiłkowego, na terenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy wywieszane są informacje o terminie składania wniosków oraz umieszczany jest komunikat na stronie internetowej Ośrodka www.mopsolesnica.gov.pl”.

(dowód: akta kontroli, str.61)

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleśnicy wypłaca świadczenia z funduszu alimentacyjnego, świadczenia rodzinne, zasiłki dla opiekunów oraz jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000, 00 zł, o którym mowa w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” w formie przelewów na wskazane przez klienta konto bankowe oraz w formie gotówki odbieranej w kasie Banku Spółdzielczego w Oleśnicy.

(dowód: akta kontroli, str. 57)

Godziny pracy Ośrodka:

Poniedziałek – Piątek 7:30 – 15:30,

(dowód: akta kontroli, str.59)

Z informacji przekazanej przez Dyrektora MOPS w Oleśnicy wynika, iż w okresie objętym kontrolą do Ośrodka nie wpływały skargi osób korzystających ze wsparcia na jakość obsługi realizowanych zadań z zakresu ustawy o świadczeniach rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zasiłków dla opiekunów oraz świadczeń „Za życiem”.

(dowód: akta kontroli, str.69)

1. Realizacja zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Wypłata świadczeń rodzinnych realizowana jest na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.). Ustawa daje prawo do korzystania z zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami, świadczeń opiekuńczych (zasiłku pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego oraz świadczenia pielęgnacyjnego), jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, świadczeń wypłacanych przez gminy na podstawie art. 22 b ustawy oraz świadczenia rodzicielskiego.

Na okres zasiłkowy 2023/2024 rozpoczynający się od 1.11.2023 r. do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy wpłynęły do dnia 12.02.2024 r. 533 wnioski o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych. Do instytucji właściwej do realizacji zadań w zakresie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego przekazano 6 wniosków. Do innych organów według właściwości nie przekazano żadnych wniosków. Zamknięto bez nadania biegu lub bez rozpatrzenia z powodu niewywiązania się z obowiązku uzupełniania danych w ustawowo wyznaczonym terminie 25 wniosków.

W okresie zasiłkowym 2023/2024 do dnia kontroli w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Oleśnicy wypłacono 1 425 zasiłków rodzinnych, z czego na dziecko w wieku:

- do ukończenia 5 roku życia – 254,
- powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia – 1 088,
- powyżej 18 roku życia do ukończenia 21 roku życia – 83,
- powyżej 21 roku życia do ukończenia 24 roku życia – 0.

Ośrodek wypłacił 751 dodatków do zasiłku rodzinnego, z tego z tytułu:

- urodzenia dziecka – 6,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego – 14,
- samotnego wychowywania dziecka w wysokości określonej w art. 11a ust. 1 pkt 1 ustawy – 38,
- samotnego wychowywania dziecka w wysokości określonej w art. 11a ust. 1 pkt 2 ustawy – 35,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego do 5 roku życia – 27,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego powyżej 5 roku życia – 207,
- rozpoczęcia roku szkolnego - 0
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły – 7,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania w związku z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły – 81,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej – 315.

Ośrodek zrealizował również wypłatę 3 003 zasiłków pielęgnacyjnych, 696 świadczeń pielęgnacyjnych, 15 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka oraz 98 świadczeń rodzicielskich.

MOPS w Oleśnicy w okresie objętym kontrolą do dnia 12.02.2024 r. zrealizował wypłatę świadczeń rodzinnych na łączną kwotę 2 970 681,69 zł.

W okresie zasiłkowym 2023/2024 do dnia kontroli świadczenia rodzinne pobierało 1146 rodzin. Do zasiłku rodzinnego uprawnionych było 228 rodzin, w tym:

- na 1 dziecko – 68 rodzin,
- na 2 dzieci – 92 rodziny,
- na 3 dzieci – 42 rodziny,
- na 4 i więcej dzieci – 26 rodzin.

W okresie objętym kontrolą do dnia kontroli Ośrodek wydał 2180 decyzji administracyjnych w sprawach świadczeń rodzinnych w tym 121 decyzji odmowych. Od treści wydanych decyzji żaden z wnioskodawców nie wniósł odwołania do organu II instancji.

Kontroli poddano dokumentację do decyzji dotyczących świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych, świadczeń rodzicielskich, jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka, specjalnego zasiłku opiekuńczego oraz zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami o następujących numerach:

1.E.G. – 001431/SP/12/2023 z dnia 8.12.2023 r.

2.A.M. – 001326/SP/11/2023 z dnia 17.11.2023 r.

3.B.O. – 001497/ZP/12/2023 z dnia 28.12.2023 r.

4.A.J. – 001370/ZP/11/2023 z dnia 29.11.2023 r.

- 5.K.F.** – 001476/ZP/12/2023 z dnia 18.12.2023 r.
6.M.D. – 000035/ZM/01/2024 z dnia 4.01.2024 r.,
 001450/ZR/12/2023 z dnia 11.12.2023 r.
7.S.D. – 001391/ZR/12/2023 z dnia 1.12.2023 r.
8.V.H. – 000073/517/01/2024 z dnia 8.01.2024 r.,
 00005/517A/01/2024 z dnia 2.01.2024 r.
9.A.J. – 0000/517/01/2024 z dnia 10.01.2024 r.
10.M.H. – 000283/517/01/2024 z dnia 23.01.2024 r.
11.M.W. – 0001408/ZR/12/2023 z dnia 5.12.2023 r.
12.I.C. – 001230/ZR/10/2023 z dnia 25.10.2023 r.,
 001412/ZM/12/2023 z dnia 05.12.2023 r.
13.W.Ch. – 000316/517/02/2024 z dnia 2.02.2024 r.
14.D.N. – 001226/ZR/10/2023 z dnia 25.10.2023 r.
15.L.R. – 001432/SP/12/2023 z dnia 8.12.2023 r.
16.M.F. – 001280/ZR/11/2023 z dnia 3.11.2023 r.
17.J.C. – 001100/ZR/10/2023 z dnia 2.10.2023 r.,
 000076/ZM/01/2024 z dnia 9.01.2024 r.
18.A.Ż. – 001201/ZR/10/2023 z dnia 20.10.2023 r.
19.K.B. – 000088/517A/01/2024 z dnia 10.01.2024 r.
20.W.W. – 00147/ZR/12/2023 z dnia 11.12.2023 r.
21.A.W. – 001279/ZR/11/2023 z dnia 2.11.2023 r.
22.E.P. – 001304/ZR/11/2023 z dnia 9.11.2023 r.
23.K.P. – 001141/ZR/10/2023 z dnia 9.10.2023 r.
24.D.P. – 0014858/ZR/12/2023 z dnia 12.12.2023 r.
25.K.W. – 000112/517/01/2024 z dnia 15.01.2024 r.
26.O.S. – 000074/ZR/01/2024 z dnia 9.01.2024 r.
27.A.J. – 001398/ZR/12/2023 z dnia 4.12.2023 r.,
 – 000107/ZM/01/2024 z dnia 15.01.2024 r.
28.A.Z. – 001035/ZR/09/2023 z dnia 19.09.2023 r.

W trakcie kontroli ocenie poddano dokumentację dotyczącą przyznania:

- 45 zasiłków rodzinnych oraz 68 dodatków do zasiłku rodzinnego, w tym z tytułu:
 - urodzenia dziecka – 3,
 - opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego – 3,
 - samotnego wychowywania dziecka – 4,
 - wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej – 18,
 - kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego – 8,
 - rozpoczęcia roku szkolnego – 28,
 - podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania w związku z dojazdem do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły – 3,
 - podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły – 1,
- 3 zasiłków pielęgnacyjnych,
- 3 świadczeń pielęgnacyjnych,
- 5 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka,
- 2 świadczeń rodzicielskich.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Oleśnicy w skontrolowanych decyzjach wysokość kwot przyznanych świadczeń była zgodna z kwotami zasiłków wraz z dodatkami określonymi w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2021 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny i specjalny zasiłek opiekuńczy, wysokości

świadczeń rodzinnych oraz wysokości zasiłku dla opiekuna. Decyzje administracyjne wydawane były terminowo. Decyzje doręczane były zgodnie z art. 39 i art. 46 k.p.a.

Podstawowym dokumentem wymaganym do podjęcia decyzji o przyznaniu, bądź odmowie przyznania świadczeń był wniosek o ustalenie prawa do pomocy wraz z kompletem dokumentów. Na składanych wnioskach widniała data wpływu do Ośrodka. Do wniosków dołączone były dokumenty potwierdzające dane osób ubiegających się o świadczenia rodzinne oraz dane członków ich rodzin. Ponadto dokumentacja zawierała akty zgonu, orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, zaświadczenia szkoły/oświadczenia strony o uczęszczaniu dziecka do szkoły – w przypadku gdy dziecko ukończyło 18 rok życia, prawomocne wyroki sądu rodzinnego orzekające rozwód.

MOPS w Oleśnicy samodzielnie uzyskiwał lub weryfikował informacje o rodzinie, korzystając z Centralnego Systemu Informatycznego Zabezpieczenia Społecznego. W ramach udostępnionych usług korzystano z:

- Systemu Rejestrów Państwowych (PESEL), który pozwala weryfikować występowanie osoby w rejestrze PESEL i sprawdzenie poprawności posiadanych danych,
- Platformy Usług Elektronicznych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (PUZ ZUS), która udostępnia dane o okresach ubezpieczeniowych i należnych składkach na ubezpieczenie zdrowotne za dany okres,
- Elektronicznego Krajowego Systemu Monitoringu Orzekania o Niepełnosprawności (EKSMON), pozwalającego sprawdzić czy dana osoba posiada orzeczenie o niepełnosprawności,
- CEIDG, który pozwala zweryfikować dane o prowadzeniu lub zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej,
- CBB (Centralna Baza Beneficjentów), która pozwala sprawdzić czy dana osoba składająca wniosek nie figuruje w innej jednostce realizującej świadczenia rodzinne,
- Ministerstwa Finansów (e-Podatki), który umożliwia weryfikację informacji o dochodach podatnika,
- przesyłanego drogą elektroniczną za pośrednictwem ministra właściwego do spraw rodziny systemu informacji oświatowej.

Postępowanie w zakresie przyznawania świadczeń prowadzone było terminowo. W sytuacji, gdy na dzieci zasądzone były świadczenia alimentacyjne i osoba uprawniona nie otrzymała alimentów albo otrzymała je w wysokości niższej od ustalonej w wyroku sądu lub ugodzie sądowej do wniosku załączone były zaświadczenia organu prowadzącego postępowanie egzekucyjne o całkowitej lub częściowej bezskuteczności egzekucji alimentów, a także o wysokości wyegzekwowanych alimentów.

W celu określenia dochodu strona składała oświadczenie o wysokości uzyskanego w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy innego dochodu niepodlegającego opodatkowaniu.

Osoba ubiegająca się o przyznanie dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania do wniosku dołączała odpowiednie zaświadczenie/oświadczenie o uczęszczaniu do szkoły poza miejscem zamieszkania.

Przy wnioskach o ustalenie prawa do dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka znajdowały się akty zgonu drugiego z rodziców dziecka.

W aktach dotyczących ustalania prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka znajdowały się dodatkowo stosowne zaświadczenia lekarza/położnej potwierdzające pozostawanie kobiety pod opieką medyczną.

Oświadczenia stron składane były pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Składający oświadczenie został zobowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleśnicy zwracał się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o podanie informacji w sprawie ustalenia niezbędnego okresu ubezpieczenia, o którym mowa w art. 6 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych za osoby, które pobierają specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenie pielęgnacyjne.

(dowód, akta kontroli, str.67)

Ponadto stwierdzono co następuje:

1. We wszystkich skontrolowanych sprawach Organ w decyzjach dotyczących przyznania prawa do świadczeń rodzinnych nie sporządza uzasadnienia prawnego, a uzasadnienia faktyczne przedmiotowych decyzji są bardzo lakoniczne i nie zawierają istotnych dla sprawy okoliczności. W uzasadnieniu nie wskazywano faktów, które Organ uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.

Art. 107 § 1 k.p.a. w sposób jasny i precyzyjny wskazuje, jakie składniki winna zawierać decyzja. Zgodnie z art. 107 § 1 k.p.a. w decyzji musi być zawarte uzasadnienie faktyczne i prawne. Uzasadnienie faktyczne decyzji zawiera w szczególności wskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, zaś uzasadnienie prawne - wyjaśnienie podstawy prawnej decyzji, z przytoczeniem przepisów prawa (art. 107 § 3 k.p.a.)

W uzasadnieniu decyzji winny być przywoływane dane, tak aby były one zgodne z załączoną do akt sprawy dokumentacją. Motywy rozstrzygnięcia muszą być tak ujęte, aby Strona zainteresowana mogła zrozumieć i w miarę możliwości zaakceptować zasadność przesłanek faktycznych i prawnych, którymi kierował się Organ przy jej wydaniu. Takie uzasadnienie daje również rękojmię, iż Organ dołożył należytej staranności przy podejmowaniu rozstrzygnięcia (Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 19 stycznia 2022 r., II S/Po 468/21).

Uzasadnienie decyzji winno być sporządzone w taki sposób, by możliwym było poznanie toku rozumowania organu i kontrola prawidłowości rozstrzygnięcia. „Uzasadnienie faktyczne i prawne jest istotnym elementem decyzji, bowiem przedstawia tok procesu myślowego organu, który doprowadził do wydanego rozstrzygnięcia. Ponadto, odpowiednie przedstawienie procesu rozumowania organu w zakresie podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia stanowi jedną z gwarancji realizacji zasady przekonywania wynikającej z art. 11 k.p.a., zgodnie z którym organ administracji jest zobowiązany do wyjaśnienia stronie zasadności przesłanek, którymi kierował się przy załatwieniu sprawy, aby w miarę możliwości doprowadzić do wykonania decyzji bez stosowania środków przymusu. Stanowi także jedną z gwarancji realizacji zasady pogłębiania zaufania wynikającej z art. 8 § 1 k.p.a., zgodnie z którym organy administracji publicznej prowadzą postępowanie w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej, kierując się zasadami proporcjonalności, bezstronności i równego traktowania. Uzasadnienie decyzji winno też spełniać rolę edukacyjną w stosunku do adresatów decyzji oraz innych podmiotów, a także powinno umożliwiać kontrolę zasadności decyzji, w tym również przez sąd, który nie zastępuje

organu w podaniu motywów uzasadnienia decyzji o oznaczonej treści. Prawdłowo zredagowane uzasadnienie wymaga zatem logicznego i czytelnego przedstawienia przez organ swojego stanowiska, co umożliwia jego kontrolę nie tylko przez stronę będącą adresatem wydanego rozstrzygnięcia, lecz również przez sąd” (wyrok WSA w Gliwicach z 11 stycznia 2022 r. IIISA/GI/1062/21).

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„W decyzjach przyznających świadczenia rodzinne, w tym zasiłek rodzinny wraz z przysługującymi dodatkami Organ w sentencji przyznaje wszystkie świadczenia, o które wnioskuje Strona, dlatego stosowane jest ich krótkie uzasadnienie”.

(dowód: akta kontroli str.127)

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„W decyzjach przyznających świadczenie pielęgnacyjne Organ w sentencji przyznaje wszystkie świadczenia, o które wnioskuje Strona, dlatego stosowane jest ich krótkie uzasadnienie”.

(dowód: akta kontroli str.99)

2. W sprawach nr 17 (L.R.) (decyzja nr 001432/SP/12/2023 z dnia 8.12.2023 r.) i w sprawie nr 2 (A.M.) (decyzja nr 001326/SP/11/2023 z dnia 17.11.2023 r.) Organ rozstrzygnął w sentencji decyzji dotyczącej przyznania świadczenia pielęgnacyjnego o przyznaniu składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne.

Na podstawie art. 66 ust.1 pkt 28 i art. 75 ust.11 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. (t. j. Dz. U. z 2024 r., poz. 146) o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu. Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego osób posiadających ustalone prawo do wskazanego wyżej świadczenia obejmuje okres od dnia przyznania tegoż świadczenia - do dnia utraty prawa do jego pobierania (art. 73 pkt 10 wskazanej ustawy). Osoby zgłasza do ubezpieczenia zdrowotnego wójt, burmistrz lub prezydent miasta jak również opłaca składki na ubezpieczenie zdrowotne osób, którym przyznano prawo świadczenia pielęgnacyjnego.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1230), zasady podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym osób rezygnujących z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem, za które ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę, regulują przepisy o pomocy społecznej. Stosownie natomiast do treści art. 6 ust. 2a tej ustawy za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne wójt, burmistrz lub prezydent miasta opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od podstawy określonej w punktach 1 i 2 tego przepisu – przez okres niezbędny do uzyskania okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) odpowiednio 20-letniego przez kobietę i 25- letniego przez mężczyznę. Okres opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne stanowi – zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz.1251) – okres składkowy.

Konsekwencją wydania decyzji przyznającej świadczenie opiekuńcze jest obowiązek organu do dokonania stosownych zgłoszeń do ubezpieczeń (jeżeli zachodzi taka konieczność). Jest to czynność materialno – techniczna i nie podlega rozstrzygnięciu w drodze decyzji. Taki sposób postępowania został utrwalony również w orzecznictwie. „Obowiązkiem organu administracji publicznej (wspomnianego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) jest więc niezwłoczne dokonanie zgłoszenia takiej osoby do

ubezpieczenia zdrowotnego i opłacanie należnej składki, co oczywiste, po przeprowadzeniu analizy czy osoba ta nie ma innego tytułu ubezpieczenia zdrowotnego. (...) Naczelny Sąd Administracyjny podkreśla, że zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego i opłacanie należnej składki stanowi czynność materialno-techniczną z zakresu administracji publicznej. Jakkolwiek bowiem zgłoszenie i opłacanie składki nie wymaga konkretyzowania w formie decyzji administracyjnej, to jednak stosowny obowiązek obciąża organ, zaś strona posiada uprawnienie do domagania się respektowania należnych jej praw (prawa do ubezpieczenia zdrowotnego, z którego korzysta (...))" (wyrok NSA z dnia 5.10.2023 r., II GSK 1012/23).

Wobec powyższego, ustalenie składek i zgłoszenie do ubezpieczeń winno znaleźć odzwierciedlenie w pouczeniu decyzji przyznającej stosowne świadczenie (nie w orzeczeniu / sentencji decyzji). Można również poinformować stronę (pismem) o dokonaniu stosownych zgłoszeń do ubezpieczeń. Należy wskazać, że żaden przepis ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jak i o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych nie nakłada na organ obowiązku orzekania w decyzji o opłacaniu składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe lub zdrowotne.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Organ w rozstrzygnięciu decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego wskazał w sentencji także informację o objęciu ubezpieczeniem społecznym i zdrowotnym, kierując się chęcią jasnego i czytelnego dla Strony przedstawienia całości uprawnień wynikających z przyznania świadczeń”.

(dowód akta kontroli str.97)

3. W sprawie nr 17 (L.R.) decyzja administracyjna znak: 001432-SP-12-2023 z dnia 8.12.2023 r. została wysłana Stronie po upływie 3 tygodni od jej sporządzenia tj. 29.12.2023 r., w sprawie nr 22 (W.W.) decyzja administracyjna znak: 001447/ZR/12/2023 z dnia 11.12.2023 r. została wysłana Stronie po upływie 16 dni od jej sporządzenia, tj. 27.12.2023 r., w sprawie nr 26 (D.P.) decyzja administracyjna znak: 001458-ZR-12-2023 z dnia 12.12.2023 r. została wysłana do Strony po upływie 15 dni od jej sporządzenia tj. 27.12.2023 r.

Art. 110 § 1 k.p.a. stanowi, że organ administracji publicznej, który wydał decyzję, jest nią związany od chwili jej doręczenia lub ogłoszenia, o ile kodeks nie stanowi inaczej. Decyzja procesowa, jako akt podjęty, a następnie uzewnętrzniony przez jego wydanie, nabiera cech decyzji administracyjnej przez zakomunikowanie treści tego aktu stronie. Dopóki nie zostanie zakomunikowana stronie, dopóty jest aktem nie wywierającym żadnych dla strony skutków. Uzewnętrznienie decyzji w stosunku do strony stwarza nową sytuację procesową (np. możliwość wniesienia odwołania). Doręczenie lub ogłoszenie decyzji stanowi jej wprowadzenie do obrotu prawnego. Od tego dopiero momentu decyzja wiąże organ administracji publicznej i stronę. Wysłanie decyzji do Strony po upływie 2- 3 tygodni od jej sporządzenia uniemożliwia Stronie otrzymanie należnych świadczeń.

Właściwe doręczenie decyzji ma kluczowe znaczenie dla jej wykonania. Czynności materialno-techniczne doręczenia są sformalizowane ze względu na konieczność ścisłego określenia faktów powodujących skutek prawny. Ścisłe przestrzeganie tych wymagań formalnych należy do obowiązków organu administracyjnego, albowiem od skuteczności doręczenia zależą w wielu przypadkach uprawnienia procesowe i materialno-prawne stron.

Przepisy art. 39 i następne k.p.a., regulujące kwestie doręczeń w postępowaniu administracyjnym, nie mają w żadnym stopniu charakteru uznaniowego, są to przepisy bezwzględnie obowiązujące. Obowiązek dysponowania przez organ dokumentem

potwierdzającym odbiór aktu jest jasno i jednoznacznie sformułowany. Decyzje administracyjne należy doręczać za pokwitowaniem przez pocztę, przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby lub organy. W przypadku doręczania korespondencji przez pracowników należy dopilnować, aby odbierający potwierdził doręczenie mu pisma swym podpisem, ze wskazaniem daty doręczenia. Doręczenie decyzji winno nastąpić niezwłocznie po jej wydaniu.

„Data wydania (sporządzenia) decyzji zgodnie z art. 107 § 1 k.p.a. jest czynnością procesową wywołującą oznaczone, choć nie wszystkie skutki prawne. Doręczenie decyzji zgodnie z art. 110 KPA powoduje jej wejście do obrotu prawnego, rozpoczyna bieg terminu do wniesienia odwołania, złożenia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, wniesienia skargi do sądu administracyjnego”.(postanowienie WSA w Białymstoku z dnia 12.12.2023 r., IISAB/Bk84/23).

Dyrektor Ośrodka w sprawie Pani L.R. wyjaśnił:

„Decyzję Pani L.R. Organ wysłał 27.12.2023 r. z uwagi na dużą ilość rozpatrywanych spraw w związku z nowym okresem zasiłkowym. Ponadto w okresie zasiłkowym 2023/2024, przez Dział Świadczeń Społecznych realizowane są dodatkowe zadania, w tym szczególnie wnioski o wypłatę refundacji podatku VAT za dostarczone paliwa gazowe w 2023 r., które również mają wpływ na terminowość załatwienia spraw, przy jednoczesnym przebywaniu jednego z pracowników na dłuższym zwolnieniu lekarskim. Dlatego też nastąpiły opóźnienia w wysyłaniu decyzji. Strona odebrała decyzję 29.12.2023 r. Do dnia kontroli świadczenie zostało wypłacone”.

(dowód akta kontroli str.101)

Dyrektor Ośrodka w sprawie Pana W.W. wyjaśnił:

„Decyzję Pana W.W. Organ wysłał 27.12.2023 r. z uwagi na dużą ilość rozpatrywanych spraw w związku z nowym okresem zasiłkowym. Ponadto w okresie zasiłkowym 2023/2024, przez Dział Świadczeń Społecznych realizowane są dodatkowe zadania, w tym szczególnie wnioski o wypłatę refundacji podatku VAT za dostarczone paliwa gazowe w 2023 r., które również mają wpływ na terminowość załatwienia spraw, przy jednoczesnym przebywaniu jednego z pracowników na dłuższym zwolnieniu lekarskim. Dlatego też nastąpiły opóźnienia w wysyłaniu decyzji. Strona odebrała decyzję 29.12.2023 r. Do dnia kontroli świadczenie zostało wypłacone”.

(dowód akta kontroli str.133)

Dyrektor Ośrodka w sprawie Pani D.P. wyjaśnił:

„Decyzję Pani D.P. Organ wysłał 27.12.2023 r. z uwagi na dużą ilość rozpatrywanych spraw w związku z nowym okresem zasiłkowym. Ponadto w okresie zasiłkowym 2023/2024, przez Dział Świadczeń Społecznych realizowane są dodatkowe zadania, w tym szczególnie wnioski o wypłatę refundacji podatku VAT za dostarczone paliwa gazowe w 2023 r., które również mają wpływ na terminowość załatwienia spraw, przy jednoczesnym przebywaniu jednego z pracowników na dłuższym zwolnieniu lekarskim. Dlatego też nastąpiły opóźnienia w wysyłaniu decyzji. Strona odebrała decyzję 29.12.2023 r. Do dnia kontroli świadczenie zostało wypłacone”.

(dowód akta kontroli str.131)

W odniesieniu do powyższych wyjaśnień stwierdzić należy, że zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 8 k.p.a. „Organy administracji publicznej prowadzą postępowanie w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej (...)”. Powyższe oznacza realizację przez Organ praw nabytych na mocy decyzji administracyjnej, w sposób ciągły i terminowy. Nieprawidłowość polegająca na opóźnieniu w wysłaniu decyzji przyznającej prawo do świadczenia rodzinnego, przyczyną, której było spiętrzenie pracy w Ośrodku, spowodowała opóźnienie w doręczeniu Stronie decyzji,

a tym samym niewypłacanie należnych świadczeń wymagalnych w świetle wydanych decyzji administracyjnych. Obciążenie dużą liczbą zadań nie może być powodem uznania wyjaśnień w przypadku niewłaściwego realizowania zadań.

4. W większości skontrolowanych spraw dotyczących przyznania prawa do świadczeń rodzinnych, przykładowo sprawa nr 2 (B.O.) i nr 10 (M.H.) Organ wypłacił Stronom świadczenie na podstawie decyzji, której nie nadano rygoru natychmiastowej wykonalności, jak również w podstawie prawnej decyzji nie przytoczono art. 32 ust.1 d ustawy o świadczeniach rodzinnych, przed upływem terminu do wniesienia odwołania.

W sprawie nr 3 (B.O.) Organ przyznał Pani B.O. zasiłek pielęgnacyjny decyzją nr 001497/ZP/12/2023 z dnia 28.12.2022 r. W podstawie prawnej decyzji nie przywołano art. 108 k.p.a., jak również brak jest art. 32 ust. 1 d ustawy o świadczeniach rodzinnych, na podstawie, którego decyzje przyznające świadczenia rodzinne na korzyść strony są natychmiast wykonalne. Strona decyzję odebrała w dniu 2.01.2024 r. Organ realizację przyznanego świadczenia rozpoczął w dniu 10.01.2024 r. na podstawie listy wypłat nr 000016/2024.

Natomiast w sprawie nr 10 (M.H.) Organ przyznał Pani M.H. jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia dziecka decyzją nr 000283/517/01/2024 z dnia 23.01.2024 r. W podstawie prawnej decyzji nie przywołano art. 108 k.p.a., jak również brak jest art. 32 ust. 1 d ustawy o świadczeniach rodzinnych, na podstawie, którego decyzje przyznające świadczenia rodzinne na korzyść strony są natychmiast wykonalne. Strona decyzję odebrała w dniu 26.01.2024 r. Organ zrealizował przyznane świadczenie w dniu 29.01.2024 r. na podstawie listy wypłat nr 000024/2024.

Zgodnie z art. 130 § 1 k.p.a. decyzja przed upływem terminu do wniesienia odwołania nie ulega wykonaniu.

Natomiast stosownie do § 2 art. 130 k.p.a. wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji. Od tej zasady zostały wprowadzone wyjątki w § 3 art. 130 k.p.a, a mianowicie przepisów o wstrzymaniu decyzji przewidzianych w § 1 i 2 nie stosuje się, gdy decyzji został nadany rygor natychmiastowej wykonalności oraz gdy decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu z mocy ustawy. Istotą natychmiastowej wykonalności decyzji administracyjnych jest to, że decyzja staje się wykonalna, mimo że nie jest ostateczna. Nadanie przez organ decyzji o przyznaniu świadczenia rygoru natychmiastowej wykonalności oznacza więc, że decyzja ta - pomimo braku przymiotu ostateczności - podlega wykonaniu i organ nie musi czekać z wypłatą przyznanego świadczenia do czasu jej ustatecznienia.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„W decyzjach przyznających Organ przez przeoczenie nie wskazywał w podstawie prawnej art. 32 ust. 1d ustawy o świadczeniach rodzinnych mówiącego, że decyzje przyznające świadczenia rodzinne oraz decyzje w sprawie zmiany wysokości świadczeń rodzinnych na korzyść strony są natychmiast wykonalne lecz zastosował ten artykuł. Dlatego też wypłacił świadczenia z decyzji przyznających przed upływem terminu do wniesienia odwołania. W terminach wskazanych w decyzjach strony nie wniosły od nich odwołania”.

(dowód akta kontroli str.179-186)

5. W sprawie nr 19 (K.B.) oraz nr 8 (V.H.) data na wnioskach składanych drogą elektroniczną, nie była zgodna z datą wpływu wniosków do Ośrodka. W sprawie nr 19 (K.B.) wniosek został złożony drogą elektroniczną w dniu 27.12.2023 r., a na wersji papierowej przybito pieczętkę z datą wpływu 28.12.2023 r. Natomiast w sprawie nr 8 (V.H.) wniosek został złożony drogą elektroniczną w dniu 15.12.2023 r., a na wersji papierowej przybito pieczętkę z datą wpływu 18.12.2023 r.

Należy stwierdzić, iż dokumentacja w wersji papierowej powinna być tożsama z dokumentacją elektroniczną. Wobec powyższego w sytuacji, gdy strona złoży wniosek w systemie Emp@tia w określonym dniu, to na dokumentach papierowych powinna widnieć ta sama data. Należy zwrócić uwagę, iż datą wpływu dokumentów w postaci elektronicznej jest moment ich pojawienia się w systemie teleinformatycznym, a więc dzień przesłania przez nadawcę.

Moduł Portalu Informacyjno-Usługowego Emp@tia udostępniany jest przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej celem umożliwienia obywatelom w obszarze świadczeń wychowawczych, rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, pomocy społecznej, karty dużej rodziny, opieki nad dzieckiem do lat 3 oraz turnusów rehabilitacyjnych wysyłanie wniosków elektronicznych.

Uwzględnić także należy treść art. 61 § 3a k.p.a z którego wynika, że datą wszczęcia postępowania na żądanie strony wniesione drogą elektroniczną jest dzień wprowadzenia żądania do systemu teleinformatycznego organu administracji publicznej, a nie dzień odbioru przez organ.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Wnioski Pani K.B. oraz Pani V.H. zostały zarejestrowane w dzienniku korespondencji w formie elektronicznej zgodnie z obowiązującym w Ośrodku JRWA zatwierdzonym przez Archiwum Państwowe we Wrocławiu zgodnie z datą ich pobrania z systemu elektronicznego. Wnioski zostały wydrukowane a ich skany wprowadzone do systemu pełniącego funkcję dziennika korespondencji w czasie rzeczywistym, to jest w pierwszym roboczym dniu po ich złożeniu przez wnioskodawców. Przy procedowaniu wniosków datę ich rozpoczęcia stanowią dni ich złożenia przez Stronę w systemie EMPATIA”.

(dowód akta kontroli str.135)

6. W sprawach nr 6 (M.D.) w postępowaniu do decyzji znak 001450/ZR/12/2023 z dnia 1.12.2023 r. oraz w sprawie nr 11 (M.W.) w postępowaniu do decyzji znak 001408/ZR/12/2023 z dnia 5.12.2023 r. ustalono prawo do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkiem z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego bez informacji potwierdzającej zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych osoby przebywającej na urlopie wychowawczym.

Zgodnie z art. 23b ust. 1 pkt 4 ustawy o świadczeniach rodzinnych, organ właściwy ustalający prawo do świadczeń rodzinnych, w tym do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego jest obowiązany do samodzielnego uzyskania lub weryfikacji drogą elektroniczną, informacji niezbędnych dla ustalenia powyższych uprawnień, a w tym przypadku informacji o zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych, osoby przebywającej na urlopie wychowawczym, w podziale na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz chorobowe.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Organ podczas procedowania wniosku dokonał weryfikacji o składkach na ubezpieczenie zdrowotne w wyniku którego uzyskał potwierdzenie pozostawania w zatrudnieniu strony sprawy. Dodatkowo Organ posiadał zaświadczenie od pracodawcy o udzielonym urlopie wychowawczym. Wyżej wymieniona weryfikacja nie wpływa w żaden sposób na rozstrzygnięcie sprawy”.

(dowód akta kontroli str.137)

7. W sprawie nr 6 (M.D.) organ rozstrzygnięciem decyzji znak 001450/ZR/12/2023 z dnia 11.12.2023 r. – pkt 8 ustalił Stronie prawo do dodatku o zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego powyżej 5 roku życia, na dziecko

M.F.D. na okres od 1.11.2023, r. do 31.03.2024 r. Z akt sprawy wynika, iż dziecko, na które został przyznany ww. dodatek posiadało orzeczenie, którego ważność upływała w dniu 31.05.2021 r. i zgodnie z treścią art. 23 pkt 2 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw, obowiązującym w dniu wydania decyzji, orzeczenie o niepełnosprawności albo orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, o którym mowa w art. 15h ustawy zmienianej w art. 10, w brzmieniu dotychczasowym, którego okres ważności upłynąłby w okresie od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2021 r. - zachowuje ważność do dnia 31 marca 2024 r.,- jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego ostatecznego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

W związku z powyższym prawo do ww. świadczenia powinno być przyznane „do 31.03.2024 r., jednak nie dłużej niż do dnia wydania nowego ostatecznego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

W myśl art. 13 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka w wieku: do ukończenia 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności; powyżej 16 roku życia do ukończenia 24 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zgodnie z art. 24 ust. 3 ww. ustawy w przypadku ustalania prawa do świadczeń rodzinnych uzależnionych od niepełnosprawności osoby, prawo do świadczeń rodzinnych ustala się na okres zasiłkowy, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony. W tym przypadku prawo do świadczeń rodzinnych ustala się do ostatniego dnia miesiąca, w którym upływa termin ważności orzeczenia, nie dłużej jednak niż do końca okresu zasiłkowego.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Organ w sprawie Pani M.D. popełnił błąd wynikający z zapisu przyznanego dodatku zgodnie z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw nie zawierając informacji „nie dłużej niż do dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o stopniu niepełnosprawności”. Błąd jest wynikiem niedopatrzenia pracownika w związku z zakresem realizowanych zadań. Ponadto przez Dział Świadczeń Społecznych realizowane są dodatkowe zadania w okresie zasiłkowym 2023/2024, w tym szczególnie wnioski o wypłatę refundacji podatku vat za dostarczone paliwa gazowe w 2023 r., które również mają wpływ na terminowość załatwienia spraw. Dodatkowo w sprawie Pani M.D. prowadzone jest postępowanie dotyczące uzyskania zasiłku macierzyńskiego (na wniosek strony), a także postępowanie dotyczące przedłużenia ważności orzeczeń zgodnie z ustawą z dnia 19-12-2023 r. o szczególnych rozwiązaniach służących zachowaniu ważności niektórych orzeczeń o niepełnosprawności oraz orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. (Dz. U. z 2023 r. poz. 2768)”.

(dowód akta kontroli str.139-142, 199-204)

8. W sprawie nr 6 (M.D.) organ rozstrzygnięciem decyzji znak 001450/ZR/12/2023 z dnia 11.12.2023 r. – pkt 7 ustalił Stronie prawo do dodatku o zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego – opieka nad jednym dzieckiem, na dziecko S.I.D. na okres od 1.11.2023 r. do 8.12.2023 r. Z akt sprawy wynika, iż Pani M.D. miała przyznany i wypłacany ww. dodatek na to samo dziecko w okresach od 1.09.2021 r. do 31.10.2021 r., od 1.11.2021 r. do 31.10.2022 r. oraz w okresie od 1.11.2022 r. do 31.08.2023 r. – łącznie 24 miesiące.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli dziecko pozostaje pod jego faktyczną opieką, uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres 24 miesięcy kalendarzowych.

Powyższy okres w wyżej opisanej sprawie upłynął w dniu 31.08.2023 r., więc od 1.09.2023 r. Pani M.D. nie jest uprawniona do pobierania ww. dodatku, mimo iż przebywa na urlopie wychowawczym udzielonym przez pracodawcę.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Organ w sprawie Pani M.D. przyznał dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu sprawowania opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego. Pracownik błędnie zweryfikował okres pobierania przez stronę w/w dodatku do zasiłku rodzinnego. Błąd pracownika wynika z przeoczenia spowodowanego wielością realizowanych jednocześnie zadań. Miesiąc grudzień 2023 był czasem zbiegu okresów zasiłkowych oraz rozwiązywania spraw wynikających z innych ustaw między innymi realizacji wniosków o wypłatę refundacji podatku vat za dostarczone paliwa gazowe w 2023 r. Na popełnienie błędu niewątpliwie wpływ miała złożona sytuacja wieloosobowej rodziny Pani M.D. tj. 7 dzieci, a także różne terminy przysługujących stronie wielu świadczeń. Pracownik prowadzący postępowanie nie zweryfikował prawidłowo okresu pobierania dodatku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego”.

(dowód akta kontroli str.143-170)

9. W sprawie nr 14 (D.N.) zakończonej decyzją znak 001226/ZR/10/2023 z dnia 25.10.2023 r. dotyczącej ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami. Organ przyznał prawo do świadczeń bez kompletu dokumentów Organ posiadał informację z systemu Emp@tia – ZUS, iż syn Pani D.N. został zgłoszony do ubezpieczenia zdrowotnego od 7.11.2022 r. i mimo to nie wezwał Strony o dostarczenie dokumentu potwierdzającego kwotę dochodu uzyskanego w roku bazowym poprzedzającym okres zasiłkowy.

Należy zauważyć, iż dochody wykazane w rejestrze Ministerstwa Finansów, nie są wystarczające w sytuacji wystąpienia uzyskania dochodów w roku bazowym poprzedzającym okres zasiłkowy. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 6 lipca 2023 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczeń rodzinnych oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych w sposób szczegółowy reguluje jakie dokumenty strona powinna przedłożyć w sytuacji uzyskania dochodów.

Zgodnie z art. 24a ust. 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych w przypadku gdy osoba złoży wniosek bez wymaganych dokumentów, podmiot realizujący świadczenia przyjmuje wniosek i wyznacza termin nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni na uzupełnienie brakujących dokumentów. Niezastosowanie się do wezwania skutkuje pozostawieniem wniosku bez rozpatrzenia.

Natomiast zgodnie z art. 23 ust. 4d ww. ustawy w przypadku utraty dochodu lub uzyskania dochodu do wniosku o świadczenia rodzinne należy dołączyć dokumenty potwierdzające ich utratę lub uzyskanie oraz ich wysokość.

W myśl § 5 pkt 4 lit. f ww. rozporządzenia, ustalając prawo do zasiłku rodzinnego, poza odpowiednimi informacjami i dokumentami wskazanymi w § 2–4 uwzględnia się również: oświadczenie lub inny dokument określający datę uzyskania dochodu oraz wysokość i rodzaj dochodu uzyskanego przez członka rodziny oraz liczbę miesięcy, w których dochód był uzyskiwany – w przypadku uzyskania dochodu w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Organ rozpatrując wniosek z dnia 12-09-2023 r. Pani D.N. o wypłatę zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego na okres 2023/2024 nie wezwał strony o uzupełnienie wniosku, ponieważ pozyskał samodzielnie dane przez weryfikację drogą elektroniczną.

Zgodnie z art. 23 b ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t. j.: Dz. U. z 2023 r. poz. 390 ze zm.) „Organ właściwy oraz wojewoda ustalający prawo do świadczeń rodzinnych są obowiązani do samodzielnego uzyskania lub weryfikacji drogą elektroniczną, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw rodziny, lub drogą pisemną, od organów podatkowych lub ministra właściwego do spraw finansów publicznych, organów emerytalno-rentowych oraz z rejestrów publicznych, w tym z rejestru PESEL, o którym mowa w przepisach o ewidencji ludności, oraz drogą elektroniczną, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw rodziny z systemu informacji oświatowej, o którym mowa w przepisach o systemie informacji oświatowej, z Centralnego Wykazu Ubezpieczonych:

1) informacji o dochodzie podlegającym opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych na zasadach określonych w art. 27, art. 30b, art. 30c, art. 30e i art. 30f ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, każdego członka rodziny, udzielanych przez naczelnika właściwego urzędu skarbowego, zawierających dane o wysokości:

a) dochodu,

b) składek na ubezpieczenia społeczne odliczonych od dochodu,

c) należnego podatku;

1 a) informacji o dochodzie, o którym mowa w art. 3 pkt 1 lit. c tiret dwudzieste dziewięte i trzydzieste czwarte-trzydzieste siódme;

1 b) informacji o dochodzie podlegającym opodatkowaniu zryczałtowanym podatkiem dochodowym od niektórych przychodów (dochodów) osiągniętych przez osoby fizyczne, każdego członka rodziny, zawierających dane odpowiednio o:

a) formie opłacanego podatku.

b) wysokości przychodu,

c) stawce podatku,

d) wysokości należnego podatku

- w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy;

2) danych, o których mowa w art. 23 ust. 8 pkt 1 lit. a, b, e, g, h, j, jb, jc, je, l oraz q;

3) informacji o wysokości składek na ubezpieczenie zdrowotne, w tym informacji o wysokości składek od poszczególnych płatników i okresach opłacania przez nich tych składek. Dnia 10-10-2023 r. Dział Świadczeń Społecznych wystąpił zapytanie o weryfikację danych o dochodach za rok podatkowy 2022 r. w systemie informatycznym Ministerstwa Finansów, w tym również dniu otrzymał odpowiedź. Syn Pani D.N. uzyskał limit zwolnienia na kwotę 473,28 zł, od którego była odprowadzona składka społeczna na kwotę 64, 89 zł. Ponadto, Organ złożył w dniu 10-10-2023 r. zapytanie do ZUS o weryfikację informacji o składkach na ubezpieczenie zdrowotne w okresie od 01-01-2022 r. do 31-12-2023 r. Z odpowiedzi systemu informatycznego ZUS wynika, że osoba rozpoczęła zatrudnienie, jako pracownik młodociany od 07-11-2022 r. w CKIW OHP Oleśnica, które trwa do nadal. W związku z powyższym syn Pani D.N. rozliczył się z Urzędem Skarbowym z zatrudnienia w CKIW OHP Oleśnica. Obliczenie dochodu syna Pani D.N. na okres 2023/2024 nastąpiło na podstawie art. 5 ust. 4 a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t. j.: Dz. U. z 2023 r. poz. 390 ze zm.) <W przypadku uzyskania dochodu przez członka rodziny, osobę uczącą się lub dziecko pozostające pod opieką opiekuna prawnego w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, ustalając dochód członka rodziny, osoby uczącej się lub dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, osiągnięty

w tym roku dochód dzieli się przez liczbę miesięcy, w których dochód ten był uzyskiwany, jeżeli dochód ten jest uzyskiwany w okresie, na który ustalane lub weryfikowane jest prawo do świadczeń rodzinnych>, czyli kwota tj. 473,28 zł pomniejszona o składki społeczne została zgodnie z powyższym przepisem podzielona na 2 miesiące (okres zatrudnienia w 2022 roku od listopada 2022 r. do grudnia 2022 r. które trwa do nadal).

Podjęte czynności nie wpłynęły na rozstrzygnięcie wniosku o wypłatę zasiłku rodzinnego dodatków do zasiłku rodzinnego na okres 2023/2024 dla Pani D.N."

(dowód akta kontroli str.195-198)

10. Analogicznie w sprawie nr 10 (M.H.) zakończonej decyzją znak 000283/517/01/2024 z dnia 23.01.2024 r. dotyczącej ustalenia prawa do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka Organ przyznał prawo do świadczeń bez kompletu dokumentów. W aktach sprawy znajduje się Pit-11a za 2022 r. wystawiony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Organ rozpatrując sprawę nie wyjaśnił z jakiego tytułu Pani M.H. otrzymała świadczenia z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz nie wezwał Strony o złożenie stosownych oświadczeń.

Analogicznie jak w sprawie opisanej powyżej zastosowanie ma tu art. 24a ust. 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Ponadto zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego w toku postępowania organy administracji publicznej stoją na straży praworządności, z urzędu lub na wniosek stron podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Organ weryfikując sprawę Pani M.H. nie wezwał strony o złożenie wyjaśnień, gdyż Pani współpracowała z Ośrodkiem oraz na bieżąco uzupełniała brakującą dokumentację. Pani M.H. poinformowała pracownika Działu Świadczeń Społecznych, że pit -11a za 2022 r. z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dotyczył przebywania na zasiłku chorobowym podczas trwania zatrudnienia w firmie Chatex lecz przez niedopatrzenie pracownika informacja nie została zapisana na oświadczeniu pod rygorem odpowiedzialności karnej. Ponadto Pani M.H. uzupełniła swoje wyjaśnienie odnośnie ww. dokumentu z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za rok podatkowy 2022 w dniu 15.02.2024 r. Podjęte czynności nie wpłynęły na rozstrzygnięcie wniosku o wypłatę jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka Pani M.H. ”.

(dowód: akta kontroli, str.193)

11. W sprawie nr 11 (M.W.) organ błędnie ustalił dochód rodziny utracając dodatek aktywizacyjny z PUP otrzymany w 2022 r. przez Pana P.W. Organ decyzją znak 001408/ZR/12/2023 z dnia 5.12.2023 r. przyznał Stronie prawo do zasiłków rodzinnych na dwoje dzieci w kwocie 219, 00 zł miesięcznie, dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego w kwocie 400,00 zł miesięcznie oraz dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego w wysokości 100,00 zł jednorazowo

Organ ustalił miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie w wysokości 662,52zł, co nie było prawidłowe. W świetle zgromadzonych w sprawie dokumentów prawidłowo wyliczony miesięczny dochód rodziny na jednego jej członka winien wynieść 724,44 zł.

Tym samym mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że Strona nie miała prawa do świadczeń określonych w decyzji tylko w wysokości wskazanej w art. 5 ust. 3 i 3a ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Zgodnie z art. 3 pkt 23 ww. ustawy ilekroć w ustawie jest mowa o utracie dochodu - oznacza to utratę dochodu spowodowaną:

- a) uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego,
- b) utratą zasiłku lub stypendium dla bezrobotnych,
- c) utratą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej,
- d) utratą zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, a także emerytury lub renty, renty rodzinnej, renty socjalnej, rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego, o którym mowa w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (Dz.U. z 2022 r. poz. 1051), lub świadczenia pieniężnego przyznanego na zasadach określonych w ustawie z dnia 8 lutego 2023 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym członkom rodziny funkcjonariuszy lub żołnierzy zawodowych, których śmierć nastąpiła w związku ze służbą albo podjęciem poza służbą czynności ratowania życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia (Dz.U. poz. 658),
- e) (uchylona)
- f) wykreśleniem z rejestru pozarolniczej działalności gospodarczej lub zawieszeniem jej wykonywania w rozumieniu art. 16b ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2022 r. poz. 933, 1155 i 2140) lub art. 36aa ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1009, z późn. zm.6)),
- g) (uchylona)
- h) utratą zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego lub zasiłku macierzyńskiego, przysługujących po utracie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej,
- i) utratą zasądzonych świadczeń alimentacyjnych w związku ze śmiercią osoby zobowiązanej do tych świadczeń lub utratą świadczeń pieniężnych wypłacanych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów w związku ze śmiercią osoby zobowiązanej do świadczeń alimentacyjnych;
- j) utratą świadczenia rodzicielskiego,
- k) utratą zasiłku macierzyńskiego, o którym mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników,
- l) utratą stypendium doktoranckiego określonego w art. 209 ust. 1 i 7 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Niedopuszczalne jest stosowanie wykładni rozszerzającej i kwalifikowanie do dochodu utraconego tych źródeł dochodu, których nie wymienia ten przepis. Wskazane przypadki utraty dochodu stanowią katalog zamknięty, ponieważ ustawodawca nie użył w tym przepisie jakichkolwiek sformułowań wskazujących na przykładowe wyliczenie, np. zwrotu "w szczególności" ani nie posłużył się formą otwartą poprzez odesłanie do innych przepisów lub innych rozwiązań w ramach wymienionych ustaw. Posłużenie się przez ustawodawcę definicją legalną pojęcia "utrata dochodu" wyklucza w tym zakresie uznaniowość po stronie organu.

Zaprzestania pobierania dodatku aktywizacyjnego nie można utożsamiać z pojęciem utraty zasiłku lub stypendium dla bezrobotnych, zaś samo związanie tego świadczenia z pobieraniem przez osobę bezrobotną zasiłku, a z drugiej strony z podjęciem przez nią zatrudnienia nie stanowi do tego podstawy. (*patrz. Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 25 listopada 2022 r. I OSK 685/20*)

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„W sprawie Pani M.W. pracownik działał w oparciu o ustawę o świadczeniach rodzinnych jak również w oparciu o wyrok Sądu WSA w Poznaniu z dnia 20 sierpnia 2015 r. sygn.. IV SA/Po 434/15. W uzasadnieniu Sąd wskazał przesłanki oraz charakter prawny dodatku aktywizacyjnego. W ocenie Sądu <dodatek aktywizacyjny stanowi dochód, którego uzyskanie jest w istocie spowodowane uzyskaniem przez takiego bezrobotnego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej – co oznacza, że uzyskanie dodatku aktywizacyjnego mieści się w pojęciu /uzyskania dochodu/ w rozumieniu art. 3 pkt 24 lit c ustawy o świadczeniach rodzinnych. Zgodnie zaś z art. 5 ust. 4 ustawy o świadczeniach rodzinnych ustalając dochód członka uzyskany w tym roku dochód dzieli się przez liczbę miesięcy, w których dochód ten został osiągnięty, jeżeli dochód ten jest uzyskiwany w dniu ustalenia prawa do świadczeń rodzinnych. Z końcowego fragmentu cytowanego przepisu jasno wynika, że przy obliczaniu dochodu członka rodziny uwzględniony (wliczony może zostać tylko taki dochód uzyskany przezeń w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, który nadal jest uzyskiwany przez tego członka w dniu ustalania prawa do świadczeń rodzinnych (...)). A contrario, w sytuacji gdy ów dochód uzyskany według ustalania prawa do świadczeń rodzinnych nie jest już przez daną osobę uzyskiwany, nie podlega wliczeniu do jej dochodu. Dlatego też organ utracił dochód z tytułu dodatku aktywizacyjnego”.

(dowód: akta kontroli, str.215)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień należy zauważyć, że Organ nadzoru ma świadomość, że w orzecznictwie sądowo-administracyjnym, w oparciu o które Ośrodek prowadzi postępowanie administracyjne istnieją różne wyroki dotyczące tego jak należy traktować dodatek aktywizacyjny. Nie mniej jednak należy stwierdzić, że wyroki sądów administracyjnych nie stanowią prawa. Są rozstrzygnięciami w indywidualnych sprawach w kontekście konkretnych okoliczności.

Zgodnie z art. 7 k.p.a. w toku postępowania organy administracji publicznej stoją na straży praworządności, z urzędu lub na wniosek stron podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli.

2. Realizacja zadań wynikających z ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Wypłata świadczeń rodzinnych dla obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa realizowana jest na podstawie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 103 ze zm.) oraz ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 390 ze zm.). Ustawa daje prawo do korzystania z zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami do zasiłku rodzinnego, świadczeń opiekuńczych (zasiłku pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego oraz świadczenia pielęgnacyjnego), jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, świadczeń wypłacanych przez gminy na podstawie art. 22 b ustawy oraz świadczenia rodzicielskiego.

W okresie zasiłkowym 2023/2024 do dnia kontroli Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleśnicy realizował świadczenia rodzinne dla 29 rodzin na podstawie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

W okresie objętym kontrolą do dnia 12.02.2024 r., Ośrodek wydał 39 decyzji administracyjnych w sprawach świadczeń rodzinnych, w tym żadnej decyzji odmownej. Od treści wydanych decyzji nie złożono odwołania do organu II instancji.

Kontroli poddano dokumentację do decyzji dotyczących zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami o następujących numerach:

1. **K.B.** - 001402/SP/12/2023 z dnia 4.12.2023 r.
2. **Y.I.** - 001484/ZR/12/2023 z dnia 19.12.2023 r.
3. **A.R.** - 001284/ZR/11/2023 z dnia 3.11.2023 r.

Podstawowym dokumentem wymaganym do podjęcia decyzji o przyznaniu, bądź odmowie przyznania świadczenia był wniosek o ustalenie prawa do pomocy wraz z kompletem dokumentów. Na złożonym wniosku widniała data wpływu do Ośrodka. Do wniosku dołączone były dokumenty potwierdzające dane osoby ubiegającej się o świadczenie rodzinne oraz dane członków jej rodziny. Ponadto dokumentacja zawierała zaświadczenie o nadaniu nr Pesel dla obywatela Ukrainy i datę przekroczenia granicy.

MOPS w Oleśnicy samodzielnie uzyskiwał/weryfikował informacje o rodzinie, korzystając z Centralnego Systemu Informatycznego Zabezpieczenia Społecznego. W ramach udostępnionych usług korzystano z:

- Systemu Rejestrów Państwowych (PESEL), który pozwala weryfikować występowanie osoby w rejestrze PESEL i sprawdzenie poprawności posiadanych danych,
- Platformy Usług Elektronicznych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (PUZ ZUS), która udostępnia dane o okresach ubezpieczeniowych i należnych składkach na ubezpieczenie zdrowotne za dany okres,
- CBB (Centralna Baza Beneficjentów), która pozwala sprawdzić czy dana osoba składająca wniosek nie figuruje w innej jednostce realizującej świadczenia rodzinne,

Postępowanie w zakresie przyznawania świadczenia prowadzone było terminowo. Termin jego wypłaty był zgodny z art. 26 ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Ponadto stwierdzono co następuje:

1. W sprawie nr 1 (K.B.) Organ rozstrzygnął w sentencji decyzji dotyczącej przyznania świadczenia pielęgnacyjnego o przyznaniu składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne.

Na podstawie art. 66 ust.1 pkt 28 i art. 75 ust.11 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. (t. j. Dz. U. z 2024 r., poz. 146) o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne, niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu. Obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego osób posiadających ustalone prawo do wskazanego wyżej świadczenia obejmuje okres od dnia przyznania tegoż świadczenia - do dnia utraty prawa do jego pobierania (art. 73 pkt 10 wskazanej ustawy). Osoby zgłasza do ubezpieczenia zdrowotnego wójt, burmistrz lub prezydent miasta jak również opłaca składki na ubezpieczenie zdrowotne osób, którym przyznano prawo do świadczenia pielęgnacyjnego.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. , Dz.U. z 2023 r. poz. 1230), zasady podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym osób rezygnujących z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem, za

które ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę, regulują przepisy o pomocy społecznej. Stosownie natomiast do treści art. 6 ust. 2a tej ustawy za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne wójt, burmistrz lub prezydent miasta opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od podstawy określonej w punktach 1 i 2 tego przepisu – przez okres niezbędny do uzyskania okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) odpowiednio 20-letniego przez kobietę i 25- letniego przez mężczyznę.

Okres opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne stanowi – zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. Dz. U. z 2023 r., poz.1251) – okres składkowy.

Konsekwencją wydania decyzji przyznającej świadczenie opiekuńcze jest obowiązek organu do dokonania stosownych zgłoszeń do ubezpieczeń (jeżeli zachodzi taka konieczność). Jest to czynność materialno – techniczna i nie podlega rozstrzygnięciu w drodze decyzji. Taki sposób postępowania został utrwalony również w orzecznictwie.

„Obowiązkiem organu administracji publicznej (wspomnianego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) jest więc niezwłoczne dokonanie zgłoszenia takiej osoby do ubezpieczenia zdrowotnego i opłacanie należnej składki, co oczywiste, po przeprowadzeniu analizy czy osoba ta nie ma innego tytułu ubezpieczenia zdrowotnego. (...) Naczelny Sąd Administracyjny podkreśla, że zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego i opłacanie należnej składki stanowi czynność materialno-techniczną z zakresu administracji publicznej. Jakkolwiek bowiem zgłoszenie i opłacanie składki nie wymaga konkretyzowania w formie decyzji administracyjnej, to jednak stosowny obowiązek obciąża organ, zaś strona posiada uprawnienie do domagania się respektowania należnych jej praw (prawa do ubezpieczenia zdrowotnego, z którego korzysta (...)) (wyrok NSA z dnia 5.10.2023 r., II GSK 1012/23).

Wobec powyższego, ustalenie składek i zgłoszenie do ubezpieczeń winno znaleźć odzwierciedlenie w pouczeniu decyzji przyznającej stosowne świadczenie (nie w orzeczeniu / sentencji decyzji). Można również poinformować stronę (pismem) o dokonaniu stosownych zgłoszeń do ubezpieczeń.

Należy wskazać, że żaden przepis ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jak i o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych nie nakłada na organ obowiązku orzekania w decyzji o opłacaniu składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe lub zdrowotne.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Organ wskazał w sentencji także informację o objęciu ubezpieczeniem społecznym i zdrowotnym, kierując się chęcią jasnego i czytelnego dla Strony (osoby ze statusem UKR) przedstawienia całości uprawnień wynikających z przyznania świadczeń”.

(dowód akta kontroli str. 105)

2. W sprawie nr 1 (K.B.) w podstawie prawnej decyzji nie przywoływano art. 32 ust.1 d ustawy o świadczeniach rodzinnych, zgodnie z którym, decyzje przyznające świadczenia rodzinne oraz decyzje w sprawie zmiany wysokości świadczeń rodzinnych na korzyść strony są natychmiast wykonalne. Przytoczono natomiast w podstawie prawnej art. 108 k.p.a.

Art. 32 ust 1d ustawy o świadczeniach rodzinnych umożliwia niezwłoczną realizację decyzji administracyjnej w sprawie przyznania świadczeń rodzinnych i jako przepis szczególny ustawy o świadczeniach rodzinnych (lex specialis) ma pierwszeństwo przed ustawą z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.

Zgodnie z treścią art. 32 ust. 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych k.p.a. stosuje się jedynie w sprawach nieuregulowanych. Nadanie przez organ decyzji o przyznaniu świadczenia rygoru natychmiastowej wykonalności oznacza więc, że decyzja ta –

pomimo braku przymiotu ostateczności – podlega wykonaniu i organ nie musi czekać z wypłatą przyznanego świadczenia do czasu jej ustatecznienia.

Art. 107 § 1 k.p.a. w sposób jasny i precyzyjny wskazuje, jakie składniki winna zawierać decyzja. Podstawa prawna decyzji administracyjnej musi być powołana dokładnie, tj. ze wskazaniem mających zastosowanie w danej sprawie przepisów zarówno prawa formalnego i materialnego wraz z powołaniem źródeł jego publikacji. Organ administracji publicznej powinien także podać miejsce publikacji tekstu pierwotnego lub jednolitego tekstu aktu oraz wskazać dane dotyczące ostatniej nowelizacji aktu.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Organ wskazał art. 108 k.p.a. ze względu na ochronę zdrowia i życia ludzkiego kierując się wyjątkowo ważnym interesem Strony, ze względu na niepełnosprawność dziecka oraz konieczność jak najszybszego zapewnienia środków rodzinie (...)”.

(dowód akta kontroli str. 103)

3. W sprawie nr 1 (K.B.) w podstawie prawnej decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego wskazano jedynie przepisy dotyczące zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego. Nie wskazano przepisów stanowiących podstawę do ubezpieczenia zdrowotnego.

Art. 107 § 1 k.p.a. w sposób jasny i precyzyjny wskazuje, jakie składniki winna zawierać decyzja. Podstawa prawna decyzji administracyjnej musi być powołana dokładnie, tj. ze wskazaniem mających zastosowanie w danej sprawie przepisów prawa wraz z powołaniem źródeł jego publikacji. Organ administracji publicznej powinien także podać miejsce publikacji tekstu pierwotnego lub jednolitego tekstu aktu oraz wskazać dane dotyczące ostatniej nowelizacji aktu.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Niezastosowanie art. dotyczącego ubezpieczenia zdrowotnego wynika z przeoczenia, które spowodowane jest wykonywaniem w okresie zasiłkowym 2023/2024, przez Dział Świadczeń Społecznych dodatkowych zadań, w tym szczególnie wnioski o wypłatę refundacji podatku VAT za dostarczone paliwa gazowe 2023 r., które również mają wpływ na terminowość załatwienia spraw”.

(dowód akta kontroli str.123)

Analogicznie jak w pkt 2 ma tu zastosowanie art. 107 k.p.a. Obciążenie dużą liczbą zadań nie może być powodem uznania wyjaśnień w przypadku niewłaściwego realizowania zadań.

4. W sprawie nr 2 (Y.I.) Organ wypłacił Stronie świadczenie na podstawie decyzji, której nie nadano rygoru natychmiastowej wykonalności, jak również w podstawie prawnej decyzji nie przytoczono art. 32 ust.1 d ustawy o świadczeniach rodzinnych, przed upływem terminu do wniesienia odwołania.

Organ przyznał Pani Y.I. prawo do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami decyzją nr 001484/ZR/12/2023 z dnia 19.12.2023 r. W podstawie prawnej decyzji nie przywołano art. 32 ust. 1 d ustawy o świadczeniach rodzinnych, na podstawie, którego decyzje przyznające świadczenia rodzinne na korzyść strony są natychmiast wykonalne. Strona decyzję odebrała w dniu 21.12.2023 r. Organ przyznane świadczenie wypłacił w dniu 22.12.2023 r.

Zgodnie z art. 130 § 1 k.p.a. decyzja przed upływem terminu do wniesienia odwołania nie ulega wykonaniu. Natomiast stosownie do § 2 art. 130 KPA wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji. Od tej zasady zostały

wprowadzone wyjątki w § 3 art. 130 k.p.a. , a mianowicie przepisów o wstrzymaniu decyzji przewidzianych w § 1 i 2 nie stosuje się, gdy decyzji został nadany rygor natychmiastowej wykonalności oraz gdy decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu z mocy ustawy. Istotą natychmiastowej wykonalności decyzji administracyjnych jest to, że decyzja staje się wykonalna, mimo że nie jest ostateczna. Nadanie przez organ decyzji o przyznaniu świadczenia rygoru natychmiastowej wykonalności oznacza więc, że decyzja ta - pomimo braku przymiotu ostateczności - podlega wykonaniu i organ nie musi czekać z wypłatą przyznanego świadczenia do czasu jej uostatecznienia.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Zgodnie z art. 32 ust 1d ustawy o świadczeniach rodzinnych decyzje przyznające świadczenia rodzinne oraz decyzje w sprawie zmiany wysokości świadczeń rodzinnych na korzyść strony są natychmiast wykonalne. Organ podejmując działania kierował się dobrem klienta. Natomiast niezastosowanie w decyzji w/w artykułu jest przeoczeniem spowodowanym przez realizowanie przez Dział Świadczeń Społecznych dodatkowych zadań, w tym szczególnie wnioski o wypłatę refundacji podatku VAT za dostarczone paliwa fazowe w 2023 r., które również mają wpływ na terminowość załatwienia spraw”.

(dowód akta kontroli str. 117)

3. Postępowanie dotyczące przekazywania wojewodzie wniosków o świadczenia rodzinne, celem ustalenia czy w sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Z dniem 1 stycznia 2018 r. Wojewoda Dolnośląski przejął zadanie realizowane dotychczas przez Marszałka Województwa Dolnośląskiego dotyczące koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w obszarze świadczeń rodzinnych. Wraz z przejściem kompetencji Marszałka w ww. zakresie, Wojewoda Dolnośląski, pełni funkcję instytucji właściwej w związku z udziałem Rzeczypospolitej Polskiej w koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Przekazywanie wniosków z dokumentami wojewodzie, celem ustalenia czy w sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego realizowane jest na podstawie art. 23a ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Organ właściwy podejmując działania w trybie powyższego artykułu, powinien ustalić i przekazać wojewodzie prawidłowo wypełniony wniosek wraz z niezbędnymi informacjami dotyczącymi rodziny wnioskodawcy, zebranymi na podstawie złożonych przez stronę dokumentów i oświadczeń.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleśnicy, w okresie zasiłkowym 2023/2024 do dnia kontroli przekazał Wojewodzie Dolnośląskiemu 6 wniosków wraz z dokumentacją, celem ustalenia czy w sprawie mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Kontroli poddano dokumentację 2 przekazanych spraw:

1. J.K.
2. P.W.

W skontrolowanych sprawach Strony informowały w drodze oświadczenia o podjęciu pracy przez członka rodziny za granicą. W aktach spraw były dokumenty potwierdzające kraj przebywania/aktywności członka rodziny podlegający koordynacji oraz dane umożliwiające lokalizację członka rodziny za granicą, takie jak adres i charakter pobytu. Podano również daty pobytu członka rodziny poza granicami Polski. Nie wskazywano innego kraju niż podlegający koordynacji.

W skontrolowanych sprawach nie stwierdzono sytuacji, w której wymagane było potwierdzenie formularzem A1 delegowania pracownika do pracy za granicą. W uprzednio złożonych wnioskach podano skład rodziny i dane umożliwiające identyfikację i weryfikację osób, tj. nr PESEL.

Złożone oświadczenie wraz z kopią umowy i złożonymi wnioskami oraz załączonymi do nich dokumentami, w tym weryfikacjami w systemie MF, ZUS i Pesel przekazane zostały do Wojewody Dolnośląskiego. z zachowaniem terminów o których mowa w art. 35 k.p.a.

W sprawdzonych sprawach nie stwierdzono nieprawidłowości.

4. Realizacja zadań wynikających z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Wypłata świadczeń z funduszu alimentacyjnego realizowana jest na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1993).

Z uzyskanych informacji wynika, że w okresie świadczeniowym 2023/2024 do dnia kontroli pomoc z funduszu alimentacyjnego przyznano 158 osobom uprawnionym. Wsparciem w tej formie objęto 105 rodzin.

W okresie świadczeniowym 2023/2024 do dnia kontroli wypłacono 638 świadczeń na łączną kwotę 287 630,33 zł, z tego na osobę uprawnioną:

- w wieku 0 – 17 lat – 550 świadczeń,
- w wieku 18 – 24 lat – 88 świadczeń,
- 25 lat i więcej – 0.

W okresie objętym kontrolą. do dnia kontroli Ośrodek wydał 153 decyzje administracyjne w sprawie świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w tym 2 decyzje odmowne. Żadna ze stron nie wniosła odwołania do organu II instancji.

W trakcie kontroli ocenie poddano dokumentację w sprawie 8 świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Prawo do świadczeń rozstrzygnięte zostało 6 decyzjami administracyjnymi dla 5 wnioskodawców.

Kontroli poddano dokumentację do decyzji:

1.D.B. – 000056/FA/08/2023 z dnia 18.08.2023 r.

2.K.B. – 000100/FA/09/2023 z dnia 13.09.2023 r.

3.I.B. – 000086/FA/09/2023 z dnia 8.09.2023 r.

4.R.W. – 000071/FA/09/2023 z dnia 1.09.2023 r.

5.R.M. – 000097/FA/09/2023 z dnia 13.09.2023 r.,
000098/FA/09/2023 z dnia 13.09.2023 r.

Podstawowym dokumentem wymaganym do podjęcia decyzji o przyznaniu, bądź odmowie przyznania świadczeń jest wniosek o ustalenie prawa do pomocy wraz kompletem dokumentów. Na składanych w Ośrodku wnioskach widniał stempel opatrzony datą wpływu. Wnioski wypełnione były w sposób prawidłowy i zawierały niezbędne dokumenty, w tym poświadczające wysokość dochodu rodziny, stwierdzające wiek osoby uprawnionej, zaświadczenia organu prowadzącego postępowanie egzekucyjne stwierdzające bezskuteczność egzekucji, orzeczenia sądu zasądzającego alimenty, odpisy podlegających wykonaniu orzeczeń sądu zasądzających alimenty na rzecz osób w rodzinie, odpisy protokołów zawierających treść ugody sądowej.

Świadczenia przyznawano w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednak nie wyższej niż 500,00 zł. Postępowanie w sprawie ustalenia prawa do świadczeń prowadzone było terminowo. Prawo do świadczeń ustalano na okres świadczeniowy począwszy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek, nie wcześniej jednak niż od początku okresu świadczeniowego do końca tego okresu. Wpłata świadczeń następowała zgodnie z art. 20 ust. 4-5 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Decyzje administracyjne wydawane były terminowo. Sposób doręczenia decyzji był zgodny z art. 39 i 46 k.p.a. Ponadto w decyzjach w sposób prawidłowy wykazano elementy wyszczególnione w art. 107 § 1 k.p.a. Decyzjom z mocy prawa nadany został rygor natychmiastowej wykonalności.

Oświadczenia stron składane były pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Składający oświadczenie został zobowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”.

W sprawdzonych sprawach nie stwierdzono nieprawidłowości.

5. Realizacja działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych.

Działania podejmowane wobec dłużników alimentacyjnych realizowane są na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1993).

W okresie świadczeniowym 2023/2024 w Gminie Miejskiej Oleśnica zarejestrowanych było 89 dłużników alimentacyjnych w stosunku, do których Ośrodek prowadził postępowanie. W 52 przypadkach skierowano do organu właściwego dłużnika wniosek o podjęcie działań, w tym przeprowadzenie wywiadu środowiskowego. Otrzymano 41 wniosków od organu właściwego wierzyciela o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego. Przeprowadzono 22 wywiady oraz odebrano 22 oświadczenia majątkowe. Przekazano komornikowi sądowemu 23 informacje mające wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, pochodzących z wywiadu alimentacyjnego oraz oświadczenia majątkowego oraz rodzinnego wywiadu środowiskowego. Poinformowano PUP o potrzebie aktywizacji 8 dłużników alimentacyjnych. Ośrodek wystąpił z 15 wnioskami do centralnej ewidencji kierowców z zapytaniem czy dłużnik posiada uprawnienia do kierowania pojazdami. W okresie objętym kontrolą zwrócono się do starosty z 1 wnioskiem o zwrot zatrzymanego prawa jazdy. Przekazano, w ramach podejmowanych działań wobec dłużników alimentacyjnych 16 wniosków o ściganie za przestępstwo z art. 209 kodeksu karnego. W powyższym okresie Ośrodek wszczął 8 postępowań o uznanie dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych oraz wydał 3 decyzje o uznaniu dłużnika za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych oraz 1 decyzję o umorzeniu postępowania dotyczącego uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych.

Do biura informacji gospodarczej przekazano 16 informacji gospodarczych o zobowiązaniu lub zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych wynikających z tytułów,

o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w przypadku powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Biura informacji gospodarczej do których Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleśnicy zgłasza zaległości dłużników alimentacyjnych :

1. ERIF,
2. InfoMonitor,
3. KBIG,
4. KRD.

(dowód: akta kontroli, str.63)

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleśnicy do dnia kontroli nie zamieszczał w Krajowym Rejestrze Zadłużonych informacji, o których mowa w art. 8a ustawy z dnia 6 grudnia 2018 r. o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1909), w zakresie zobowiązań, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, w przypadku gdy komornik nie prowadzi ich egzekucji, a zaległość powstała za okres dłuższy niż 3 miesiące.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Organ w chwili obecnej nie zamieszcza w Krajowym Rejestrze Zadłużonych informacji, o których mowa w art. 8a ust. 1 pkt 2. Zostały podjęte czynności mające na celu uzyskanie wymaganego do tej czynności konta podmiotu. W momencie jego uzyskania będzie możliwe realizowanie obowiązku wynikającego z art. 8a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t .j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1993) ”.

(dowód: akta kontroli, str.129)

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleśnicy działając jako organ właściwy dłużnika lub organ właściwy wierzyciela w sprawach o roszczenia alimentacyjne nie korzystał z uprawnienia do wytaczania powództwa wobec innych osób zobowiązanych do alimentacji, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleśnicy działając jako organ właściwy dłużnika lub organ właściwy wierzyciela w sprawach o roszczenia alimentacyjne nie korzystał z uprawnienia do wytaczania powództwa wobec innych osób zobowiązanych do alimentacji, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ponieważ nie posiadał danych tych osób (np. miejsca zamieszkania, daty urodzenia), często są to osoby utrzymujące się wyłącznie z rent i emerytur. Jeżeli strona wystąpi z wnioskiem o podjęcie takich działań to zgodnie z art. 7 ust.1 ww. ustawy Ośrodek podejmie stosowne kroki”.

(dowód: akta kontroli, str.65)

W toku czynności kontrolnych dokonano sprawdzenia dokumentacji w sprawie prowadzonego postępowania wobec 8 następujących dłużników alimentacyjnych: nr 1 (D.O.), nr 2 (M.M.), nr 3 (Ł.S.), nr 4 (M.M.), nr 5. (D.S), nr 6. (M.Z.), nr 7 (A.M.), nr 8 (D.K.).

Postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych prowadzone jest w przypadku bezskutecznej egzekucji po złożeniu przez wierzyciela do organu właściwego wniosku o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego, a także w przypadku przyznania osobie uprawnionej świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

W toku czynności kontrolnych stwierdzono, że Ośrodek informuje dłużników o przyznaniu osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz o obowiązku zwrotu wraz z odsetkami należności z tytułu wypłaconych świadczeń oraz o wysokości zobowiązań wobec Skarbu Państwa. Informował również dłużników o przekazaniu do biura informacji gospodarczej, informacji gospodarczej o zobowiązaniu lub zobowiązaniach z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy – do ich całkowitego zaspokojenia oraz należności powstałych z tytułu zaliczek alimentacyjnych wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej do ich całkowitego zaspokojenia, w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy.

W sytuacji, gdy dłużnik nie zamieszkiwał na terenie Gminy, Ośrodek występował ze stosownym wnioskiem do organu właściwego dłużnika ze względu na miejsce jego zamieszkania z prośbą o podjęcie stosownych działań. Przekazywał również organowi właściwemu dłużnika informację o przyznaniu osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz informację o wysokości zobowiązań dłużnika wobec Skarbu Państwa.

W sytuacji, gdy dłużnik mieszkał na terenie Gminy, wzywano stronę celem przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego oraz odebrania oświadczenia majątkowego.

Ponadto ustalono, że Ośrodek przekazywał komornikowi sądowemu prowadzącemu postępowanie egzekucyjne decyzję przyznającą osobie uprawnionej świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Dodatkowo, jako organ właściwy wierzyciela występował z wnioskami do komornika sądowego o przyłączenie się do postępowania egzekucyjnego, dołączając do wniosku decyzję przyznającą świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz informację o rozpoczęciu realizacji ww. decyzji i terminie wypłat świadczeń w poszczególnych miesiącach określonych w decyzji.

Ponadto stwierdzono co następuje:

1. We wszystkich skontrolowanych sprawach dłużników alimentacyjnych Organ w zawiadomieniach kierowanych do dłużnika alimentacyjnego o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego dla osoby uprawnionej wykazywał stan zadłużenia dłużnika z tytułu należności wobec wierzyciela alimentacyjnego.

Zgodnie z treścią art. 27 ust. 7 pkt 3 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów organ właściwy wierzyciela przekazuje dłużnikowi alimentacyjnemu, o ile adres zamieszkania dłużnika jest znany, oraz organowi właściwemu dłużnika: informację o wysokości zobowiązań dłużnika alimentacyjnego wobec Skarbu Państwa z tytułu: a) wypłaconych osobie uprawnionej świadczeń z funduszu alimentacyjnego na podstawie ustawy, b) wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. poz. 732 i 1366) zaliczek alimentacyjnych, c) wypłaconych na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1974 r. o funduszu alimentacyjnym (Dz. U. z 1991 r. poz. 200, z późn. zm.) świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Przepis art. 27 ust. 7 pkt 2 zobowiązujący do poinformowania o wysokości zobowiązań wobec wierzyciela został uchylony.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Organ stał na stanowisku, że w interesie zarówno wierzyciela, dłużnika alimentacyjnego oraz interesie społecznym jest zamieszczanie informacji zawierającej kwotę należności dłużnika wobec wierzyciela. Nie jest to informacja tajna, do której

dłużnik nie powinien mieć dostępu, lecz dostępna dłużnikowi, a wynikająca z prowadzonej przez komornika egzekucji należności alimentacyjnych. Do informacji o kwocie należności wobec wierzyciela ma również dostęp organ właściwy dłużnika, ponieważ otrzymuje od OWW, wraz z wnioskiem o podjęcie działań, kserokopię zaświadczenia o bezskuteczności egzekucji. Jednocześnie należy zauważyć, że otrzymywane przez tut. organ wnioski o podjęcie działań od innych OWW, również zawierają informację o wysokości zadłużenia wobec wierzyciela''.

(dowód akta sprawy str.113)

2. W skontrolowanych sprawach nr 1 (D.O.), nr 6 (M.Z.), nr 7 (A.M) organ kierując wniosek o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego do organu właściwego dłużnika nie wskazał informacji o wysokości zobowiązań dłużnika wobec Skarbu Państwa i obowiązku ich zwrotu.

Zgodnie z dyspozycją art. 27 ust. 7a organ właściwy wierzyciela przekazuje organowi właściwemu dłużnika informacje o zobowiązaniach wynikających z tytułów o których mowa w art.28 ust.1 pkt 1 i 2, tj.:

- należności z tytułu świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy,
- należności powstałe z tytułu zaliczek alimentacyjnych wypłaconych osobie uprawnionej na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„We wniosku o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego, który został skierowany do organu właściwego dłużnika, nie ma wpisanych informacji o zobowiązaniach dłużnika wynikających z tytułów, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ponieważ do każdego wniosku o podjęcie działań dołączona jest kserokopia zaświadczenia o bezskuteczności egzekucji od komornika sądowego, która zawiera wszelkie informacje, zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 1 i 2 wyżej wymienionej ustawy i stanowi integralną część wniosku''.

(dowód: akta kontroli, str.107)

Załącznik stanowi zaświadczenie, które nie wypełnia znamion ustawowych o których mowa w art.27 ust.7 a ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

3. We wszystkich skontrolowanych sprawach Ośrodek w przypadku powstania zaległości stanowiących równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych w trybie art. 304 § 2 k.p.k. zawiadamiał organy Policji o możliwości popełnienia przez zobowiązanych przestępstwa z art. 209 § 1 k.k. z naruszeniem art. 35 k.p.a. (np. w sprawie nr 1 D.O. decyzja przyznająca świadczenia została wydana 18.08.2023 r., a zawiadomienie do prokuratury dopiero 26.01.2024 r., w sprawie nr 4 M.W. decyzja przyznająca wydana została 1.09.2023 r., a zawiadomienie do prokuratury dopiero 8.02.2024 r., w sprawie nr 5 D.S. decyzja przyznająca została wydana 13.09.2023 r., a zawiadomienie do prokuratury dopiero 2.02.2024 r.)

Zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję oraz przedsięwziąć niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa. Natomiast w myśl art. 209 § 1 k.k. kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą

przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Organy administracji publicznej, zgodnie z zasadą praworządności wyrażoną w art. 6 k.p.a. działają na podstawie przepisów prawa, tym samym zobowiązane są przestrzegać terminów załatwiania spraw określonych w art. 35 k.p.a.

Zgodnie z brzmieniem przywołanego przepisu prawa organy administracji publicznej obowiązane są załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki (§ 1), a załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej - nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania (...) – § 3. Ustawodawca treścią niniejszego zapisu założył możliwość, iż sprawa przedstawiona organowi do załatwienia może okazać się zbyt kompleksowa i zawiła, aby mógł on wydać rozstrzygnięcie w podstawowym terminie 1 miesiąca. W takiej sytuacji organ ma prawo do przedłużenia terminu jej załatwienia do 2 miesięcy od daty wszczęcia postępowania.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„W celu ustalenia procedury postępowania w sprawie obiegu dokumentacji, wynikającej art.209 k.k. w zw. z art.304 k.p.k. miało miejsce spotkanie przedstawicieli Komendy Powiatowej Policji w Oleśnicy, Prokuratury Rejonowej w Oleśnicy oraz przedstawicieli Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy, na którym uzgodniono terminy składania wyżej wymienionych zawiadomień. Ustalono, że zawiadomienia będą składane na początku każdego roku kalendarzowego. Jest podyktowane specyfiką pracy powyższych organów. Zarówno Policja jak i Prokuratura nie zgłasza uwag do przyjętej procedury”.

(dowód akta kontroli str.111)

Należy zauważyć, iż powyższe ustalenia nie zwalniają Organu z terminowego załatwienia sprawy zgodnie z art.35 k.p.a.

4. W sprawach nr 1 (D.O.) Organ skierował wniosek o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego do organu właściwego dłużnika dopiero 14.12.2023 r., tj. po upływie 4 miesięcy od dnia wydania 18.08.2023 r. decyzji o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego. W sprawie nr 7 (A.M.) Organ skierował wniosek o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego do organu właściwego dłużnika dopiero 27.12.2023 r., tj. po upływie 2 miesięcy od dnia wydania 2.10.2023 r. decyzji o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego - tj. po upływie terminów określonych w art. 35 k.p.a.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Zgodnie z art. 35 k.p.a. organy administracji publicznej obowiązane są załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki. Zgodnie ze stosowanym planem działań Działu Świadczeń Społecznych priorytetowo traktowane są sprawy o przyznanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego i są one rozpatrywane w pierwszej kolejności. Przyjęty tok postępowania wynika z interesu Strony oraz art. 20 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. W ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów ustawodawca nie określił terminów prowadzenia postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, ponieważ postępowanie jest prowadzone w sposób ciągły, a sprawy dłużnika nie można uznać za załatwioną w momencie napisania pisma. Wszelką możliwą korespondencję dotyczącą dłużnika Ośrodek kieruje w jak najszybszym, możliwym terminie, jednak ilość wniosków o przyznanie świadczeń z funduszu

alimentacyjnego, a co za tym idzie ilość dłużników znacząco wydłuża realizację zadania. Ponadto w okresie zasiłkowym 2023/2024, przez Dział Świadczeń Społecznych realizowane są dodatkowe zadania, w tym szczególnie wnioski o wypłatę refundacji podatku VAT za dostarczone paliwa gazowe w 2023 r., które również mają wpływ na terminowość załatwienia spraw”.

(dowód akta kontroli str.121)

Należy zauważyć, że obciążenie dużą liczbą zadań nie może być powodem uznania wyjaśnień w przypadku niewłaściwego realizowania zadań.

5. Organ przyznał osobie uprawnionej prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego decyzją z dnia 13.09.2023 r., a wezwanie do dłużnika D.S. (sprawa nr 5) przygotował dopiero w dniu 27.12.2023 r., czyli po upływie prawie 3 miesięcy, co stoi w sprzeczności z art. 35 k.p.a.

Zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (art. 4) organ właściwy dłużnika przeprowadza wywiad alimentacyjny, w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużnika alimentacyjnego, a także jego stanu zdrowia oraz przyczyn niełożenia na utrzymanie osoby uprawnionej, odbiera od niego oświadczenie majątkowe

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Sporządzenie wezwania na wywiad dopiero 27.12.2023 r. wynika z faktu ilości dłużników i spraw, a także metodyki pracy. Zgodnie z art. 35 k.p.a. organy administracji publicznej obowiązane są załatwić sprawy bez zbędnej zwłoki. Zgodnie ze stosowanym planem działań Działu Świadczeń Społecznych priorytetowo traktowane są sprawy o przyznanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego i są one rozpatrywane w pierwszej kolejności. Przyjęty tok postępowania wynika z interesu Strony oraz art. 20 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. W ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów ustawodawca nie określił terminów prowadzenia postępowania wobec dłużników alimentacyjnych, ponieważ postępowanie jest prowadzone w sposób ciągły, a sprawy dłużnika nie można uznać za załatwioną w momencie napisania pisma. Wszelką korespondencję dotyczącą dłużnika Ośrodek kieruje w jak najszybszym możliwym terminie, jednak ilość wniosków o przyznanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a co za tym idzie ilość dłużników znacząco wydłuża realizację zadania. Ponadto w okresie zasiłkowym 2023/2024, przez Dział Świadczeń Społecznych realizowane są dodatkowe zadania, w tym szczególnie wnioski o wypłatę refundacji podatku VAT za dostarczone paliwa gazowe w 2023 r., które również mają wpływ na terminowość załatwienia spraw”.

(dowód akta kontroli str.209)

Na gruncie przedmiotowej sprawy nie wykazano przesłanek do nieterminowego podejmowania działań. Powyższa nieprawidłowość powstała wskutek niewłaściwej organizacji pracy w Ośrodku, co spowodowało wydłużony termin podjęcia czynności administracyjnych wobec dłużnika alimentacyjnego.

5. W sprawie nr 4 (M.W) Organ przyznał osobie uprawnionej prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego decyzją z dnia 1.09.2023 r., wezwanie na wywiad alimentacyjny dla dłużnika alimentacyjnego zostało sporządzone 26.10.2023 r. (wróciło z adnotacją „wyprowadził się”). Wniosek do komornika o ustalenie adresu dłużnika Organ sporządził dopiero 27.12.2023 r.

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów precyzyjnie wyjaśnia pojęcie organu właściwego dłużnika i oznacza to wójta, burmistrza lub prezydenta miasta

właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dłużnika alimentacyjnego. Tym samym niezmiernie istotny jest fakt ustalenia faktycznego miejsca zamieszkania dłużnika alimentacyjnego w celu ustalenia właściwości Organu. Ww. ustawa nie definiuje „miejsca zamieszkania”, co oznacza, że należy je rozumieć zgodnie z ogólną definicją tego terminu, zawartą w przepisach Kodeksu cywilnego (postanowienie NSA z dnia 21.02.2007 r. sygn. akt I OW 75/06). Zgodnie z art. 25 Kodeksu cywilnego miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Komornik jako organ egzekucyjny przeprowadza dochodzenie celem ustalenia zarobków i stanu majątkowego dłużnika oraz jego miejsca zamieszkania. W aktach sprawy natomiast brak jest jakichkolwiek poczynionych działań w sprawie zweryfikowania miejsca pobytu dłużnika. W celu ustalenia miejsca zamieszkania dłużnika alimentacyjnego organ poza wystąpieniem do organu prowadzącego egzekucję z zapytaniem o miejsce zamieszkania dłużnika alimentacyjnego mógł w okresie objętym kontrolą: wystąpić do Krajowego Rejestru Skazanych w celu ustalenia, czy dłużnik alimentacyjny nie przebywa w zakładzie karnym lub areszcie śledczym. Ponadto Organ może pozyskać dane z rejestru PESEL. Powyższe uchybienie powstało wskutek braku podejmowania przez Organ działań związanych z ustaleniem miejsca zamieszkania dłużnika alimentacyjnego, a tym samym ustalenia organu właściwego dłużnika.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Sporządzenie wniosku do Komornika Sądowego o ustalenie adresu dłużnika dopiero 27.12.2023 r., tj. prawie 2 miesiące od otrzymania potwierdzenia odbioru korespondencji, wynika z faktu ilości dłużników i spraw, a także metodyki pracy. Biorąc pod uwagę to, że wielu wierzycieli składa wnioski o fundusz alimentacyjny dopiero w listopadzie, Ośrodek z uwagi na interes Strony dokłada wszelkich starań, aby wypłaty tychże świadczeń nastąpiły jak najszybciej. Dla Ośrodka priorytetem jest opracowanie tych wniosków. Ponadto w okresie zasiłkowym 2023/2024, realizowane są wnioski o wypłatę refundacji podatku VAT za dostarczone paliwa gazowe w 2023 r., które również powodują opóźnienia”.

(dowód akta kontroli str.109)

W odniesieniu do opisanych powyżej w pkt 4 – 6 nieprawidłowości stwierdzić należy, że zgodnie z art. 25 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w sprawach nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy k.p.a. Analogicznie, jak w pkt 3 organy administracji publicznej, zgodnie z zasadą praworządności wyrażoną w art. 6 k.p.a. działają na podstawie przepisów prawa, tym samym zobowiązane są przestrzegać terminów załatwiania spraw określonych w art. 35 k.p.a. Zgodnie z brzmieniem przywołanego przepisu prawa organy administracji publicznej obowiązane są załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki (§ 1), a załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej - nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania (...) – § 3. Ustawodawca treścią niniejszego zapisu założył możliwość, iż sprawa przedstawiona organowi do załatwienia może okazać się zbyt kompleksowa i zawiła, aby mógł on wydać rozstrzygnięcie w podstawowym terminie 1 miesiąca. W takiej sytuacji organ ma prawo do przedłużenia terminu jej załatwienia do 2 miesięcy od daty wszczęcia postępowania.

6. We wszystkich skontrolowanych sprawach dot. dłużników alimentacyjnych Organ do wniosków o przyłączenie do egzekucji komorniczej nie dołączał komornikowi sądowemu ostatecznej decyzji przyznającej świadczenia z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej. Organ kierował do komornika nieostateczną decyzję po jej

wydaniu, jeszcze przed odebraniem przez Stronę, co nie wyczerpuje znamion określonych w ustawie.

Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów w art. 27 ust. 8 nakazuje, aby do wniosków o przyłączenie do egzekucji komorniczej organ dołączał ostateczną decyzję przyznającą świadczenie. Pojęcie decyzji ostatecznej zostało przez ustawodawcę określone w art. 16 § 1 k.p.a., zgodnie z którym ostatecznymi są decyzje, od których nie służy odwołanie lub wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Po przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego, Ośrodek wysyła do Komornika Sądowego pismo przewodnie wraz z decyzją przyznającą świadczenia z funduszu alimentacyjnego, która nie jest ostateczna, jako informację, w celu uniknięcia wypłat na konto wierzycielki alimentów przez Komornika. Decyzje przyznające świadczenia z funduszu alimentacyjnego są wysyłane do Komornika Sądowego zanim staną się ostateczne, ze względu na słuszny interes Strony. Wielokrotnie zdarzały się sytuacje, w których Komornik Sądowy przekazywał wyegzekwowane od dłużnika kwoty alimentów Wnioskodawcom, co powodowało konieczność zwrotu świadczeń (jako nienależnie pobranych) przez Klientów oraz konieczność wyjaśnień ze strony Ośrodka. Stosowana metoda ma za zadanie jak największe ograniczenie tego typu spraw. Gdy decyzje są ostateczne, wówczas Ośrodek wysyła je do Komornika wraz z wnioskiem o przyłączenie do postępowania egzekucyjnego”.

(dowód akta kontroli str.119)

W tym miejscu należy zauważyć, że zgodnie z art. 110 § 1 k.p.a. organ administracji publicznej, który wydał decyzję, jest nią związany od chwili jej doręczenia lub ogłoszenia, o ile kodeks nie stanowi inaczej. Decyzja procesowa, jako akt podjęty, a następnie uzewnętrzniony przez jego wydanie, nabiera cech decyzji administracyjnej przez zakomunikowanie treści tego aktu stronie. Dopóki nie zostanie zakomunikowana stronie, dopóty jest aktem nie wywierającym żadnych dla strony skutków. Uzewnętrznienie decyzji w stosunku do strony stwarza nową sytuację procesową (np. możliwość wniesienia odwołania). Doręczenie lub ogłoszenie decyzji stanowi jej wprowadzenie do obrotu prawnego. Od tego dopiero momentu decyzja wiąże organ administracji publicznej i stronę.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„W każdym wniosku o przyłączenie do egzekucji dołączona jest ostateczna decyzja o przyznaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Brakuje jednak zapisu o tym na wniosku w postaci <w załączeniu: decyzja ostateczna przyznająca fundusz alimentacyjny>. Przyjęty sposób nie budzi wątpliwości u Komorników”.

(dowód akta kontroli str.115)

W aktach sprawy brak dowodu na dołączenie do wniosku o przyłączenie ostatecznej decyzji przyznającej świadczenia. W tym miejscu należy wspomnieć o zasadzie pisemności określonej w art. 14 k.p.a., wg której sprawy należy prowadzić i załatwiać na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. Pisma utrwalone w postaci papierowej opatruje się podpisem własnoręcznym. Pisma utrwalone w postaci elektronicznej opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym lub kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną organu administracji publicznej ze wskazaniem w treści pisma osoby opatrującej pismo pieczęcią. Możliwość ustnego załatwienia sprawy nie zwalnia organu z – wynikającego z zasady pisemności – obowiązku dokumentowania na piśmie w aktach sprawy poszczególnych czynności dowodowych, przeprowadzanych

w postępowaniu wyjaśniającym. Kwestia ta została podniesiona w orzecznictwie, gdzie zaakcentowano konieczność zabezpieczenia na piśmie dowodów zgromadzonych w toku postępowania, przy czym okoliczności danej sprawy decydują, czy uchybienie w tym zakresie miało istotny wpływ na wynik sprawy (wyrok NSA z 11.03.2014 r., II OSK 2359/12). Naczelny Sąd Administracyjny wprost opowiedział się za koniecznością utrwalenia na piśmie dokonywanych czynności (wyrok NSA z 22.04.2020 r. II OSK 1132/19).

6. Realizacja zadań wynikających z ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Ustalenie i wypłata zasiłków dla opiekunów realizowana jest na podstawie ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1297 ze zm.). Ustawa daje prawo korzystania ze świadczenia osobie, jeżeli decyzja o przyznaniu jej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygasła z mocy prawa na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 1548 ze zm.) z dniem 1 lipca 2013 r.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Oleśnicy od dnia wejścia w życie ustawy, tj. 15.05.2014 r. wypłacił dla 67 rodzin świadczenia z tytułu zasiłków dla opiekunów na łączną kwotę 1 192 891,20 zł.

W okresie tym wydał 97 decyzji administracyjnych (w tym 0 odmownych). Od treści wydanych decyzji żaden wnioskodawca nie wniósł odwołania do organu II instancji.

Kontroli poddano dokumentację do decyzji dotyczących ustalenia prawa do zasiłku dla opiekuna, o następującym numerze:

- 1.I.K.** – 000718/06/2014 z dnia 23.06.2014 r.,
002605/519B/11/2018 z dnia 7.11.2018 r.,
000661/UD_519B/2023 z dnia 5.06.2023 r.
- 2.J.G.** – 000781/07/2014 z dnia 10.07.2014 r.,
002602/519B/11/2018 z dnia 7.11.2018 r.,
000563/519B/05/2022 z dnia 6.05.2022 r.

Postępowanie w sprawie ustalenia prawa do zasiłku dla opiekuna wszczynano na wniosek osoby ubiegającej się o zasiłek. Na złożonym wniosku widniał stempel opatrzony datą wpływu. Wniosek złożony został nie później niż w terminie 4 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Ustalając prawo do zasiłku dla opiekuna za okres od dnia wejścia w życie ustawy udokumentowano w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego, przeprowadzonego na zasadach określonych w przepisach o pomocy społecznej, fakt sprawowania opieki przez osobę ubiegającą się o zasiłek dla opiekuna. Decyzje administracyjne wydawano w terminie. W sposób prawidłowy określały elementy wyszczególnione w art. 107 § 1 k.p.a., tj. oznaczenie organu administracji publicznej, datę wydania, oznaczenie strony, podstawę prawną, rozstrzygnięcie, uzasadnienie faktyczne i prawne, pouczenie, czy i w jakim trybie służy od niej odwołanie, podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego pracownika organu upoważnionego do wydawania decyzji. Decyzje doręczane były zgodnie z art. 39 i art. 46 k.p.a.

Kopie dokumentów niezbędnych do przyznania świadczenia uwierzytelnione były przez organ właściwy. Okres uprawnienia oraz wysokość przyznanego świadczenia ustalone były prawidłowo.

Oświadczenia stron oraz członków rodziny składane były pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Ponadto stwierdzono co następuje:

1. W sprawach nr 1 (I.K.), nr 2 (J.G.) organ uchylił nieprawidłowe decyzje dotyczące zasiłku dla opiekuna w sytuacji, gdy chciał uchylić prawo do tych świadczeń.

W sprawie nr 1 (I.K.) organ uchylił decyzję znak 002605/519B/11/2018 z dnia 7.11.2018 r. (decyzja zmieniająca kwotę zasiłku dla opiekuna) zamiast decyzję znak 000718/06/2014 z dnia 26.06.2014 r. Podobnie w sprawie nr 2 (J.G.) organ uchylił decyzję zmieniającą kwotę zasiłku dla opiekuna (decyzja znak 002602/519B/11/2018 z dnia 7.11.2018 r. zamiast decyzję znak 000781/07/2014 z dnia 10.07.2014 r.).

Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy o świadczeniach rodzinnych w związku z art. 10 ust. 1 ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów Organ właściwy oraz wojewoda mogą bez zgody strony zmienić lub uchylić ostateczną decyzję administracyjną, na mocy której strona nabyła prawo do świadczeń rodzinnych, jeżeli uległa zmianie sytuacja rodzinna lub dochodowa rodziny mająca wpływ na prawo do świadczeń rodzinnych, członek rodziny nabył prawo do świadczeń rodzinnych w innym państwie w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, osoba nienależnie pobrała świadczenie rodzinne lub wystąpiły inne okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„Użycie w treści decyzji uchylającej decyzji następnej, a nie pierwotnej wynikało z przeoczenia pracownika przygotowującego decyzje”.

(dowód akta kontroli str.93-96)

2. W sprawie nr 2 (J.G.) organ nieprawidłowo przeprowadził postępowanie w sytuacji gdy Strona uniemożliwiła przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego potwierdzającego dalsze sprawowanie opieki i błędnie uchylił prawo do zasiłku dla opiekuna, zamiast wstrzymać wypłatę świadczenia. Z akt sprawy wynika, iż Strona decyzją znak 000781/07/2014 z dnia 10.07.2014 r. ze zmianami miała przyznany zasiłek dla opiekuna na okres od 1.07.2013 r. do 14.05.2014 r. oraz od 15.05.2014 r. do bezterminowo.

Z adnotacji służbowej z dnia 17.02.2022 r. pracownika socjalnego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy wynika, iż pracownik udał się miejsce zamieszkania wnioskodawczynie w celu przeprowadzenia wywiadu środowiskowego i nie zastał wnioskodawczynie pod wskazanym adresem. Pani J.G. nie podjęła kontaktu po wcześniejszym potwierdzeniu wizyty przez Ośrodek. W dniu 2.02.2022 r. do wnioskodawczynie zostało wysłane wezwanie, które nie zostało podjęte w terminie. „W związku z powyższym pracownik socjalny nie może potwierdzić faktu sprawowania opieki przez Panią J.G. nad niepełnosprawną matką Panią J.F.”

Zgodnie z art. 7 ust 3 ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów z dnia 4 kwietnia 2014 r. aktualizację wywiadu przeprowadza się co 6 miesięcy, jeżeli do końca okresu, na który zostało ustalone prawo do zasiłku dla opiekuna, pozostało więcej niż 3 miesiące, oraz w każdej sytuacji, gdy zaistnieją wątpliwości co do faktu sprawowania opieki przez osobę pobierającą zasiłek dla opiekuna. Organ, o którym mowa w art. 5 ust. 1, zwraca się do kierownika ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu

usług społecznych przez centrum usług społecznych - do dyrektora centrum usług społecznych, o przeprowadzenie aktualizacji wywiadu.

Natomiast zgodnie z art. 28 ust. 2 ustawy o świadczeniach rodzinnych (w wersji obowiązującej do 31.12.2023 r.) w związku z art. 10 ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, wypłata świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego podlega wstrzymaniu, jeżeli osoba otrzymująca to świadczenie lub ten zasiłek uniemożliwiła przeprowadzenie wywiadu, o którym mowa w art. 23 ust. 4aa, 4e lub 4f, lub nie udzieliła podczas tego wywiadu wyjaśnień.

W związku z powyższym Organ powinien wstrzymać wypłatę świadczenia z tytułu zasiłku dla opiekuna, a nie uchylać decyzję.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„ W sprawie Pani J.G. Organ uchylił decyzję przyznającą zasiłek dla opiekuna, a nie wstrzymał wypłaty świadczeń na podstawie informacji od pracownika socjalnego, że nie jest możliwe przeprowadzenie wywiadu kontrolnego ponieważ pani Julii nie można zastać w domu mimo kilkukrotnych wizyt w miejscu sprawowania opieki, które jest jednocześnie miejscem zamieszkania wnioskodawczyni. Osoba niepełnosprawna wymagająca opieki potwierdziła, że Pani J.G. wyjechała i nie jest w stanie powiedzieć gdzie przebywa. Zostało to zawarte w notatce służbowej sporządzonej przez pracownika socjalnego Ośrodka. Kolejne wezwanie Pani J.G. do stawienia się w Ośrodku celem przeprowadzenia wywiadu okazało się, mimo dwukrotnego awizowania nieskuteczne. Z tych względów Ośrodek wyciągnął wnioski, że ciągła i całodobowa opieka nad niepełnosprawną matką, która uniemożliwiałaby podjęcie zatrudnienia przez Panią J.G. nie jest sprawowana, co stało się podstawą do uchYLENIA decyzji. Decyzja uchylająca świadczenie została skutecznie doręczona. Strona od decyzji Organu nie wniosła odwołania”.

(dowód akta kontroli str.171-178)

7. Realizacja zadań wynikających z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Wypłata jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu realizowana jest na podstawie ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1923).

W okresie od 1.01.2017 r. do 12.02.2024 r. do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Oleśnicy wpłynęły 32 wnioski o ustalenie prawa do świadczenia. Pomoc przyznano 32 osobom. Ośrodek wydał 32 decyzje administracyjne w sprawie jednorazowego świadczenia. Od treści wydanych decyzji żadna ze Stron nie wniosła odwołania do organu II instancji.

W toku kontroli sprawdzono dokumentację dotyczącą przyznania jednorazowego świadczenia, w tym decyzje administracyjne o następujących numerach:

1.O.H. – 000779/JS/07/2023 z dnia 20.07.2023 r.

2.M.K. – 000557/JS/04/2023 z dnia 26.04.2023 r.

3.M.W. – 000277/JS/01/2023 z dnia 21.01.2023 r.

4.J.S. – 000280/JS/01/2023 z dnia 21.01.2023 r.

Podstawowym dokumentem wymaganym do podjęcia decyzji o przyznaniu, bądź odmowie przyznania świadczenia jest wniosek o ustalenie prawa do jednorazowego świadczenia wraz z kompletem dokumentów. Na złożonych wnioskach widniał stempel opatrzony datą wpływu. Wnioski zawierały dane dotyczące osoby ubiegającej się o ustalenie prawa do jednorazowego świadczenia oraz dane dziecka, na które ustalane jest prawo do pomocy. Złożone były w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka.

Do wniosków dołączone były wymagane ustawowo zaświadczenia lekarskie tj.:

- zaświadczenie potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, wystawione przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, posiadającego tytuł specjalisty w dziedzinie: ginekologii i położnictwa, perinatologii, neonatologii, neurologii dziecięcej, kardiologii dziecięcej lub chirurgii dziecięcej.
- zaświadczenie lekarskie potwierdzające pozostawanie kobiety pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu.

W toku czynności kontrolnych stwierdzono, iż postępowania w przedmiocie ustalenia prawa do jednorazowego świadczenia prowadzone były terminowo. Decyzje zawierały datę wydania, oznaczenie strony, powołanie podstawy prawnej, rozstrzygnięcie, uzasadnienie faktyczne i prawne, pouczenie, w jakim trybie służy od niej odwołanie. Rozstrzygnięcie decyzji wskazywało dane dziecka, na które przyznana jest pomoc oraz kwotę przyznanego świadczenia. Świadczenia przyznano i wypłacono w kwocie 4 000,00 zł jednorazowo. Decyzje administracyjne wydano w terminie, a sposób jej doręczenia był zgodny z art. 39 i 46 k.p.a.

Ponadto stwierdzono co następuje:

1. W sprawach nr 2 (M.K.), nr 3 (M.W.) i nr 4 (J.S.) dotyczących przyznania prawa do jednorazowego świadczenia z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”, Organ wypłacił Stronom świadczenie na podstawie decyzji, której nie nadano rygoru natychmiastowej wykonalności, jak również w podstawie prawnej decyzji nie przytoczono art. 32 ust.1 d ustawy o świadczeniach rodzinnych, przed upływem terminu do wniesienia odwołania.

Przykładowo w sprawie nr 2 (M.K.) Organ przyznał Panu MK ww. świadczenie decyzją nr 000557/JS/04/2023 z dnia 26.04.2023 r. W podstawie prawnej decyzji nie przywołano art. 108 k.p.a jak również brak jest art. 32 ust. 1 d ustawy o świadczeniach rodzinnych, na podstawie, którego decyzje przyznające świadczenia rodzinne na korzyść strony są natychmiast wykonalne. Strona decyzję odebrała w dniu 27.04.2023 r. Organ zrealizował świadczenie w dniu 28.04.2023 r. na podstawie listy wypłat nr 000126/2023.

Zgodnie z art. 130 § 1 k.p.a. decyzja przed upływem terminu do wniesienia odwołania nie ulega wykonaniu.

Natomiast stosownie do § 2 art. 130 k.p.a. wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie decyzji. Od tej zasady zostały wprowadzone wyjątki w § 3 art. 130 k.p.a, a mianowicie przepisów o wstrzymaniu decyzji przewidzianych w § 1 i 2 nie stosuje się, gdy decyzji został nadany rygor natychmiastowej wykonalności oraz gdy decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu z mocy ustawy. Istotą natychmiastowej wykonalności decyzji administracyjnych jest to, że decyzja staje się wykonalna, mimo że nie jest ostateczna. Nadanie przez organ decyzji o przyznaniu świadczenia rygoru natychmiastowej wykonalności oznacza więc, że decyzja ta - pomimo braku przymiotu

ostateczności - podlega wykonaniu i organ nie musi czekać z wypłatą przyznanego świadczenia do czasu jej ustatecznienia.

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„W decyzjach przyznających jednorazowe świadczenie z ustawy <Za Życiem> Organ przez przeoczenie nie wskazywał w podstawie prawnej art. 32 ust. 1d ustawy o świadczeniach rodzinnych mówiącego, że decyzje przyznające świadczenia rodzinne oraz decyzje w sprawie zmiany wysokości świadczeń rodzinnych na korzyść strony są natychmiast wykonalne. Natomiast dla dobra strony zastosowano ten przepis i po otrzymaniu środków z Urzędu Województwa Dolnośląskiego niezwłocznie wypłacono świadczenia. Strony nie wniosły odwołań od wydanych decyzji”.

(dowód akta kontroli str.191)

2. We wszystkich skontrolowanych sprawach Organ w decyzjach dotyczących przyznania prawa do jednorazowych świadczeń, o których mowa w art. 10 ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” nie sporządza uzasadnienia prawnego, a uzasadnienia przedmiotowych decyzji są bardzo lakoniczne i nie zawierają istotnych dla sprawy okoliczności. W uzasadnieniu nie wskazywano faktów, które Organ uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.

Art. 107 § 1 k.p.a. w sposób jasny i precyzyjny wskazuje, jakie składniki winna zawierać decyzja. Zgodnie z art. 107 § 1 k.p.a. w decyzji musi być zawarte uzasadnienie faktyczne i prawne. Uzasadnienie faktyczne decyzji zawiera w szczególności wskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, zaś uzasadnienie prawne - wyjaśnienie podstawy prawnej decyzji, z przytoczeniem przepisów prawa (art. 107 § 3 k.p.a.).

W uzasadnieniu decyzji winny być przywoływane dane, tak aby były one zgodne z załączoną do akt sprawy dokumentacją. Motywy rozstrzygnięcia muszą być tak ujęte, aby Strona zainteresowana mogła zrozumieć i w miarę możliwości zaakceptować zasadność przesłanek faktycznych i prawnych, którymi kierował się Organ przy jej wydaniu. Takie uzasadnienie daje również rękojmię, iż Organ dołożył należytej staranności przy podejmowaniu rozstrzygnięcia (Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 19 stycznia 2022 r., II S/Po 468/21).

Uzasadnienie decyzji winno być sporządzone w taki sposób, by możliwym było poznanie toku rozumowania organu i kontrola prawidłowości rozstrzygnięcia.

„Uzasadnienie faktyczne i prawne jest istotnym elementem decyzji, bowiem przedstawia tok procesu myślowego organu, który doprowadził do wydanego rozstrzygnięcia. Ponadto, odpowiednie przedstawienie procesu rozumowania organu w zakresie podstawy faktycznej i prawnej rozstrzygnięcia stanowi jedną z gwarancji realizacji zasady przekonywania wynikającej z art. 11 k.p.a., zgodnie z którym organ administracji jest zobowiązany do wyjaśnienia stronie zasadności przesłanek, którymi kierował się przy załatwieniu sprawy, aby w miarę możliwości doprowadzić do wykonania decyzji bez stosowania środków przymusu. Stanowi także jedną z gwarancji realizacji zasady pogłębiania zaufania wynikającej z art. 8 § 1 k.p.a., zgodnie z którym organy administracji publicznej prowadzą postępowanie w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej, kierując się zasadami proporcjonalności, bezstronności i równego traktowania. Uzasadnienie decyzji winno też spełniać rolę edukacyjną w stosunku do adresatów decyzji oraz innych podmiotów, a także powinno umożliwiać kontrolę zasadności decyzji, w tym również przez sąd, który nie zastępuje organu w podaniu motywów uzasadnienia decyzji o oznaczonej treści. Prawidłowo zredagowane uzasadnienie wymaga zatem logicznego i czytelnego przedstawienia przez organ swojego stanowiska, co umożliwia jego kontrolę nie tylko przez stronę będącą

adresatem wydanego rozstrzygnięcia, lecz również przez sąd" (wyrok WSA w Gliwicach z 11 stycznia 2022 r. IIISA/GI/1062/21).

Dyrektor Ośrodka wyjaśnił:

„W decyzjach przyznających jednorazowe świadczenie „Za życiem” Organ w sentencji przyznaje wszystkie świadczenia, o które wnioskuje Strona. Nie są to świadczenia przyznawane uznaniowo, lecz ich wysokość i termin na jaki są przyznawane ściśle określa ustawa. Dlatego stosowane jest ich krótkie uzasadnienie”.

(dowód: akta kontroli str.211)

Pouczenie:

Zgodnie z treścią art. 40 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 224) kierownik jednostki kontrolowanej ma prawo do zgłoszenia w terminie 7 dni roboczych od dnia otrzymania projektu, umotywowanych pisemnych zastrzeżeń do projektu wystąpienia pokontrolnego.

Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Dyrektora Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu.

Projekt wystąpienia pokontrolnego sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden egzemplarz otrzymuje kierownik jednostki podlegającej kontroli, drugi włącza się do akt kontroli.

Data i miejsce sporządzenia projektu wystąpienia pokontrolnego:

Wrocław, 12 marca 2024 r.

Podpisy kontrolujących:

Ewa Lasota – starszy specjalista

STARSZY SPECJALISTA

Lasota

Ewa Lasota

Agnieszka Toporowska-Karp – starszy specjalista

STARSZY SPECJALISTA

Toporowska-Karp

Agnieszka Toporowska-Karp

Podpis Kierownika komórki do spraw kontroli

Ewa Oleniacz

ZASTĘPCA DYREKTORA
w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej

Ewa Oleniacz

